

Til
Undervisningsministeriet

Dokumenttype
Bilag

Dato
Marts 2014

BILAG 1

ABSTRACTS AF STUDIER INKLUDERET I SYNTE- SEN

BILAG 1 ABSTRACTS AF STUDIER INKLUDERET I SYNTESSEN

INDHOLD

1.	Agirdag Orhan, Piet Van Avermaet, Piet Van Avermaet: <i>Ethnic School Segregation and Self-Esteem: The Role of Teacher-Pupil Relationships</i>	1
2.	Andersen, Simon Calmar & Søren Winter (red.): <i>Ledelse, læring og trivsel i folkeskolen</i>	2
3.	Ashdown, Daniela Maree & Michael Bernard: <i>Can Explicit Instruction in Social and Emotional Learning Skills Benefit the Social-Emotional Development, Well-Being, and Academic Achievement of Young Children?</i>	4
4.	Benn, Jette; Monica Carlsson, Lone Lindegaard Nordin & Line Hesselvig Mortensen: <i>Giver skolemad næring for læring? – Læringsmiljø, trivsel og kompetence</i>	6
5.	Brown, Joshua; Stephanie Jones, Maria LaRusso & Lawrence Aber: <i>Improving Classroom Quality: Teacher Influences and Experimental Impacts of the 4Rs Program</i>	7
6.	Bæksted, Christina; Charlotte Meilstrup & Line Nielsen: <i>Elevernes psykiske trivsel før og efter intervention på to skoler</i>	8
7.	Clements, Douglas H. & Julie Sarama: <i>Experimental Evaluation of the Effects of a Research-Based Preschool Mathematics Curriculum</i>	9
8.	Cuyvers, Katrien; Gio De Weerd, Sanne Dupont, Sophie Mols & Chantal Nuytten: <i>Well-Being at School: Does Infrastructure Matter?</i>	11
9.	Ekeland, Elin; Frode Heian, Kåre Birger Hagen, Jo Abbott Jo & Lena Nordheim: <i>Exercise to improve self-esteem in children and young people</i>	12
10.	Froehlich-Gildhoff, Klaus & Maike Roennau-Boese: <i>The Promotion of Mental Health in Early Childhood Institutions (ECI) under a Person-Centred Perspective</i>	13
11.	Gustafsson Per E., Anders Szczepanski, Nina Nelson & Per A. Gustafsson: <i>Effects of an Outdoor Education Intervention on the Mental Health of Schoolchildren</i>	14
12.	Helding, Karen A. & Barry J. Fraser: <i>Effectiveness of National Board Certified (NBC) Teachers in Terms of Classroom Environment, Attitudes and Achievement among Secondary Science Students</i>	15

13. Heller, Sherryl Scott; Janet Rice, Allison Boothe Allison, Margo Sidell, Krystal Vaughn, Angela Keyes & Geoffrey Nagle: *Social-Emotional Development, School Readiness, Teacher-Child Interactions, and Classroom Environment* 16
14. Hestenes Linda L.; Deborah J. Cassidy, Jonghee Shim, Archana V. Hegde: *Quality in inclusive preschool classrooms* 18
15. Hilton, Elton: *An evaluation of hands-on activities in terms of learning environment, achievement, and attitudes in grades 4 and 5* 20
16. Hoagwood, Kimberly, Serene Olin, Bonnie Kerker, Thomas Kratochwill, Maura Crowe & Noa Saka: *Empirically Based School Interventions Targeted at Academic and Mental Health Functioning* 21
17. Holen, Solveig; Trine Waaktaar, Arne Lervåg, & Mette Ystgaard: *The Effectiveness of a Universal School-Based Programme on Coping and Mental Health: A randomized, Controlled Study of Zippy's Friends* 23
18. Howe, Nina; Ellen Jacobs, Goranka Vukelich & Holly Recchia: *In-Service Professional Development and Constructivist Curriculum: Effects on Quality of Child Care, Teacher Beliefs, and Interactions* 25
19. Humphrey, Neil; Afroditi Kalambouka, Michael Wigelsworth, Ann Lendrum, Clare Lennie & Peter Farrell: *New beginnings: Evaluation of a short social-emotional intervention for primary-aged children* 27
20. Humphrey, Neil & Michael Wigelsworth: *Modeling the Factors Associated with Children's Mental Health Difficulties in Primary School: A Multilevel Study* 28
21. Imsen, Gunn: *Skolemiljø, læringsmiljø og elevutbytte: en empirisk studie av grunnskolenes 4., 7. og 10. trinn* 29
22. Jakobsson, Niklas, Mattias Persson & Mikael Svensson: *Class-Size Effects on Adolescents' Mental Health and Well-Being in Swedish Schools* 31
23. Jensen, Bente; Anders Holm & Sven Bremberg: *The effect of an inclusive ECEC-intervention program on child strengths and difficulties* 32
24. Jensen, Bente; Astrid W. Rasmussen & Peter Jensen: *Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud – modelprogram* 34
25. Karasimopoulou, Smaragda; Derri Vassiliki & Eleni Zervoudaki: *Children's Perspectives About Their Health-Related Quality of Life: Effects of a Health Education-Social Skills Programme* 36
26. Katz, Jennifer & Marion Porath: *Teaching to Diversity: Creating Compassionate Learning Communities for Diverse Elementary School Students* 37

27. Koth, Christine W., Catherine P. Bradshaw & Philip J. Leaf: *A Multilevel Study of Predictors of Student Perceptions of School Climate: The Effect of Classroom-Level Factors* 38
28. Linnenbrink, Elizabeth A.: *The Dilemma of Performance-Approach Goals: The Use of Multiple Goal Contexts to Promote Students' Motivation and Learning* 39
29. Linares, Oriana L.; Nicole Rosbruch, Marcia B. Stern, Martha Edwards, Gillian Walker, Howard B. Abikoff, Jose Ma. J. Alvir: *Developing Cognitive-Social-Emotional Competencies to Enhance Academic Learning* 41
30. Maxwell, Lorraine E. & Emily J. Chmielewski: *Environmental personalization and elementary school children's self-esteem* 42
31. Mendelson, Tamar; Mark T. Greenberg, Jacinda K. Dariotis, Laura Feagans Gould, Brittany L. Rhoades & Philip J. Leaf: *Feasibility and Preliminary Outcomes of a School-Based Mindfulness Intervention for Urban Youth* 44
32. Miller, David J. & Derek P. Robertson (2010): *Using a Games Console in the Primary Classroom: Effects of 'Brain Training' Programme on Computation and Self-Esteem* 45
33. Miller, David & Teresa Moran: *Theory and Practice in Self-Esteem Enhancement: Circle-Time and Efficacy-Based Approaches – A Controlled Evaluation* 46
34. Miller, David, Keith Topping & Allen Thurston: *Peer Tutoring in Reading: The Effects of Role and Organization on Two Dimensions of Self-Esteem* 47
35. Morris, Pamela; Chrishana M. Lloyd, Megan Millenky, Nicole Leacock, Cybele C. Raver & Michael Bangser: *Using Classroom Management to Improve Preschoolers' Social and Emotional Skills: Final Impact and Implementation Findings from the Foundations of Learning Demonstration in Newark and Chicago* 48
36. Olson, Erin M.: *The Impact of Early Childhood Educators on Conduct Problems in Preschool Children* 49
37. Peetsma, Thea; Ineke van der Veen, Pjotr Koopman Pjotr & Erik van Schooten: *Class Composition Influences on Pupils' Cognitive Development* 51
38. Pérez-Escoda, N., G. Filella, A. Alegre & R. Bisquerra: *Developing the Emotional Competence of Teachers and Pupils in School Contexts* 52
39. Pesce, Caterina; Avery Faigenbaum, Claudia Crova, Rosalba Marchetti & Mario Bellucci: *Benefits of multi-sports physical education in the elementary school context* 53
40. Powell, Lesley, Mollie Gilchrist & Jacqueline Stapley: *A Journey of Self-Discovery: An Intervention Involving Massage, Yoga and Relaxation for Children with Emotional and Behavioral Difficulties Attending Primary Schools* 54
41. Ramirez, Sylvia; Sachin Jain, Leila L. Flores-Torres, Roxanna Perez & Ralph Carlson: *The Effects of Cuento Therapy on*

	<i>Reading Achievement and Psychological Outcomes of Mexican-American Students</i>	55
42.	Rathunde, Kevin & Mihaly Csikszentmihalyi: <i>The Social Context of Middle School: Teachers, Friends, and Activities in Montessori and Traditional School Environments</i>	56
43.	Raver, Cybele C.; Stephanie M. Jones, Christine P. Li-Grining, Molly Metzger, Kina M. Champion & Latriese Sardine: <i>Improving preschool classroom processes: Preliminary findings from a randomized trial implemented in Head Start settings</i>	57
44.	Schwartz, Sarah E.; Jean E. Rhodes, Christian S. Chan & Carla Herrera: <i>The Impact of School-Based Mentoring on Youths with Different Relational Profiles</i>	59
45.	Sørli, Mari-Anne & Terje Ogden: <i>Immediate Impacts of PALS: A School-Wide Multi-Level Programme Targeting Behaviour Problems in Elementary School</i>	60
46.	The Preschool Curriculum Evaluation Research Consortium (individuelle forfattere ikke angivet): <i>Effects of Preschool Curriculum Programs on School Readiness. Report from the Preschool Curriculum Evaluation Research Initiative. NCER</i>	62
47.	Trickey, S.; & K. J. Topping: <i>Collaborative Philosophical Enquiry for School Children: Socio-Emotional Effects at 11 to 12 Years</i>	65
48.	van den Berg, Yvonne H. M.; Eliane Segers & Antonius H. N. Cillessen: <i>Changing Peer Perceptions and Victimization through Classroom Arrangements: A Field Experiment</i>	67
49.	Zafiropoulou, Maria & Chryssoula Karmba-Schina: <i>Applying Cognitive-Behavioral Interventions in Greek Mainstream School Settings: The Case of Learning Difficulties</i>	68

1. Agirdag Orhan, Piet Van Avermaet, Piet Van Avermaet: *Ethnic School Segregation and Self-Esteem: The Role of Teacher-Pupil Relationships*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Belgien

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2008-2009

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges, hvilken betydning koncentrationen og sammensætningen af etniske minoriteter på belgiske skoler har for elevernes selvtillid (self-esteem), og hvorvidt deres selvtillid medieres af lærernes støtte til eleverne. Studiet belyser både selvtilliden for elever i den etniske majoritet (etniske belgiere og vesteuropæere) og for elever i den etniske minoritet (ikke-vestlige indvandrere). Koncentrationen af etniske minoriteter måles gennem andelen af ikke-vestlige indvandrere, mens sammensætningen af etniske minoriteter måles gennem heterogeniteten i 11 forskellige etniske grupper, dvs. hvor mange forskellige etniske grupper der er og størrelsen af dem.

Undersøgelsen er en **tværsnitsundersøgelse**, hvor 2.845 elever i alderen 10-12 år på 68 skoler i Belgien svarede på spørgsmål vedrørende deres selvtillid, hvorvidt de modtog støtte fra deres lærere samt information om forskellige baggrundvariable, herunder etnicitet. Elevernes udfyldelse af **Rosenberg Self-Concept Scale**, der består af 12 udsagn, eksempelvis hvorvidt eleverne accepterer sig selv, blev anvendt til at måle elevernes selvtillid. Støtte fra lærerne blev målt gennem elevernes svar på udsagn om, hvorvidt lærerne værdsætter og støtter dem. Styrken af sammenhænge blev analyseret ved brug af hierarkiske, lineære modeller.

Undersøgelsen viser, at en større koncentration af etniske minoritets elever på skolerne og en mindre grad af heterogenitet i sammensætningen af etniske minoriteter medfører større selvtillid hos de etniske majoritets elever. Dette gælder, uafhængigt af om eleverne mener, at lærerne støtter dem. Samtidig viser undersøgelsen, at der også er en positiv sammenhæng mellem lærernes støtte til de etniske majoritets elever og elevernes selvtillid.

For eleverne i den etniske minoritet finder studiet ingen sammenhænge mellem koncentrationen og sammensætningen af etniske minoriteter og elevernes selvtillid, før der kontrolleres for lærernes støtte. Når der kontrolleres for lærernes støtte til eleverne, viser undersøgelsen, at der er en mindre sammenhæng mellem en større andel af etniske minoriteter på skolerne og de etniske minoritets elevers selvtillid. Også for de etniske minoritets elever viser undersøgelsen, at der er en positiv sammenhæng mellem lærernes støtte til eleverne og elevernes selvtillid, og lærernes støtte til eleverne medierer dermed betydningen af koncentrationen af etniske minoritets elever.

På baggrund heraf konkluderes det, at sammenhængen mellem koncentrationen af etniske minoriteter og elevernes selvtillid ikke udgør et vægtigt argument for segregation, dvs. at lade forskellige etniciteter gå på forskellige skoler. Der er kun en mindre sammenhæng mellem koncentrationen af etniske minoriteter og de etniske minoritets elevers selvtillid, og denne potentielt negative sammenhæng medieres af lærernes støtte til eleverne, samtidig med at tilstedeværelsen af etniske minoriteter kan styrke majoritets elevernes selvtillid. Endelig peger undersøgelsen på, at lærernes støtte til eleverne har en væsentlig betydning for elevernes selvtillid.

2. Andersen, Simon Calmar & Søren Winter (red.): *Ledelse, læring og trivsel i folkeskolen*

Type: Rapport

Land: Danmark

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: 2008-2011

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet består af syv delundersøgelser, som omhandler betydningen af en række aspekter af skoleledelse for læring og trivsel for elever og lærere i folkeskolen. Betydningen af skoleledelse belyses på følgende områder: skoleledernes efteruddannelse i ledelse, skolernes autonomi, skoleledelsens eksterne samarbejde, skolernes faglige målstyring og opfølgning, organiseringen af lærersamarbejdet, personaleledelsen af lærere og skoleledernes pædagogiske ledelse.

Undersøgelsen er fortrinsvis en **tværsnitsundersøgelse**, som anvender hierarkiske analysemodeller. Analysen er baseret på survey-undersøgelser af 501 skoleledere, 1.130 lærere, 4.401 forældre og henholdsvis 4.311 og 52.420 elever på folkeskoler. Survey-data er kombineret med data om 83.881 elevers karakterer i dansk og matematik ved afgangsprøverne i 9. klasse samt information om deres sociale baggrund. På den baggrund måles elevernes resultater ved et samlet mål for deres karakterer i dansk og matematik ved afgangsprøven i 9. klasse, mens elevtrivsel måles med tre forskellige mål hentet fra henholdsvis **SFI's forløbsundersøgelse af årgang 1995** og **DCUM-termometerundersøgelsen**.

Overordnet set viser studiet, at:

- Skoler, der vægter faglighed højt, er dem, der opnår de bedste resultater – uden at det går ud over elevernes trivsel.
- Der er få sammenhænge mellem skoleledelse og elevernes trivsel. Resultaterne for trivsel er heller ikke særligt robuste, da de kun findes ved enkelte af de tre anvendte trivselsmål.

Konkret viser undersøgelsen, at:

- På skoler, hvor skoleledelsen har en vis (ikke nødvendigvis lang) efteruddannelse i ledelse, trives eleverne bedre og opnår bedre resultater.
- På skoler, hvor ledelsen har megen kontakt til andre aktører, såsom Pædagogisk-Psykologisk Rådgivning, skoleforvaltningen, ungdomsuddannelsesinstitutioner etc., opnår eleverne et dårligere karaktergennemsnit. Det kan måske skyldes, at dårlige faglige præstationer det ene år får skoleledere til at intensivere samarbejdet med eksterne samarbejdspartnere for at løse problemerne. Der er til gengæld ingen sammenhæng mellem graden af eksternt samarbejde og elevernes trivsel.
- Der er ingen sammenhæng mellem skolelederens prioritering af henholdsvis social trivsel og faglig læring og elevernes trivsel eller faglige præstationer.
- Tæt samarbejde mellem lærerne fremmer elevernes læring. Særligt brugen af klasse-team har en positiv indvirkning på elevernes læring – og særligt for elever med svagere eller middel social baggrund.
- Der generelt er få sammenhænge mellem personaleledelsen af lærere og elevernes trivsel og læring. Dog finder undersøgelsen, at eleverne trives bedre på skoler, som har et stort omfang af efteruddannelse af lærere. Ligeledes findes det, at jo mere skolelederen vægter lærernes karaktergennemsnit på læreruddannelsen – dvs. faglige kvalifikationer - når der skal rekrutteres nye lærere, des bedre trivsel og læring.
- Læringen hos elever med en stærk social baggrund styrkes på skoler, hvor ledelsen er meget involveret i de pædagogiske metoder og/eller udøver en mere instrueren-

de ledelsesform, mens det svækker læringen hos elever med en svag baggrund. Imidlertid har hverken omfanget eller typen af pædagogisk ledelse betydning for elevernes trivsel.

3. **Ashdown, Daniela Maree & Michael Bernard: *Can Explicit Instruction in Social and Emotional Learning Skills Benefit the Social-Emotional Development, Well-Being, and Academic Achievement of Young Children?***

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Australien

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2009

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges betydningen af *You can do It – Early Childhood Education Program* (YCDI) for elevers trivsel og faglige resultater. YCDI er et undervisningsprogram, hvor igennem lærere eksplicit fokuserer på at undervise elever i socio-emotionelle kompetencer. Programmet retter sig mod børn i alderen 4-7 år.

Undersøgelsen er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg**, hvor der indgår 99 elever fordelt på to børnehaveklasser og to 1. klasser samt fire lærere på en australsk skole med lav socioøkonomisk status. Den ene børnehaveklasse og den ene 1. klasse udvælges via lodtrækning til at modtage undervisning baseret på YCDI-programmet, mens de to resterende klasser fungerer som kontrolgruppe. Elevernes klasselærere står for YCDI-undervisningen, som strækker sig over en 10-ugers periode i 2009. Der gennemføres før- og eftermålinger i både indsatsklasserne og kontrolklasserne.

Forud for implementering af YCDI-programmet modtager lærerne undervisning i, hvordan de forskellige komponenter i programmet skal anvendes. YCDI-programmet består af en række redskaber og praksisser med henblik på at udvikle og fordre fem kerne socio-emotionelle kompetencer hos eleverne; selvtillid, vedholdenhed, organisering, at komme godt ud af det med hinanden (getting along) og emotionel robusthed. De forskellige komponenter i YCDI-programmet udgøres af:

- Anvendelsen af et socio-emotionelt undervisningsprogram bestående af flere på forhånd strukturerede lektioner
- Anvendelsen af hånddukker med henblik på at forklare og illustrere ideer for eleverne
- Anvendelse af sange, hvori teksterne skal understøtte børnenes læring af socio-emotionelle kompetencer
- Anvendelse af forskellige farverige plakater/billeder, der illustrerer personer, som udviser ønskede karaktertræk
- Etablering af god klasserumspraksis, der skal understøtte et godt socio-emotionelt læringsmiljø.

I de to indsatsklasser gennemfører lærerne ca. tre ugentlige YCDI-sessioner a 20 minutter med udgangspunkt i de ovenfor beskrevne komponenter og bakker løbende eleverne op i at anvende YCDI-færdighederne, de undervises i.

Til at måle elevernes trivsel anvendes spørgeskemaet **ACER Well-being Survey** bestående af 50 items. Elevernes faglige resultater måles ved, at lærerne rapporterer på hver elevs individuelle læseniveau (*Independent Text Reading Level*) fastsat via en skala. Lærerne vurderer eleverne via de nævnte måleredskaber både før og efter indførelsen af YCDI-programmet. Effekterne på elevernes trivsel og faglige resultater afdækkes ved hjælp af en variansanalyse.

Undersøgelsen indikerer, at YCDI-programmet har en positiv effekt på elevernes trivsel. Begge indsatsklasser (børnehaveklasse og 1. klasse) viser relativt ens positive resulta-

ter i relation til trivsel, hvilket indikerer, at programmet virker lige effektivt på begge klassetrin. I analysen af resultaterne blev der kontrolleret for faktorer vedrørende køn og modersmål (engelsk som første eller andet sprog). Studiet indikerer, at disse variable ikke har betydning for resultaterne af YCDI-programmet. Disse resultater ligger i forlængelse af og understøtter hidtidig forskning på området. Undersøgelsen indikerer ydermere, at YCDI-programmet ikke har en målbar effekt på elevernes faglige resultater på klasseniveau. Dog peger undersøgelsen på, at der var en større fremgang for de 50 pct. af eleverne med det laveste læseniveau i YCDI-klasserne i forhold til kontrolklasserne. Herved indikerer analysen, at de fagligt svage elever har større gavn af YCDI end de øvrige klassekammerater.

4. **Benn, Jette; Monica Carlsson, Lone Lindegaard Nordin & Line Hesselvig Mortensen: *Giver skolemad næring for læring? – Læringsmiljø, trivsel og kompetence***

Type: Rapport

Land: Danmark

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: 2008

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges betydningen af en gratis skolemadsordning på skolebørns trivsel, læringsmiljø og udvikling af viden og kompetencer (læring). Kompetenceforståelsen i undersøgelsen omfatter praktiske kompetencer og fokuserer på kompetencer og viden om mad og sundhedsområdet.

Rapporten er baseret på en kvalitativ undersøgelse bestående af **casestudier** af fire skoler. De fire skoler er udvalgt på baggrund af 38 skoler, som alle har ansøgt om at deltage i en gratis skolemadsordning, og som ikke tidligere har haft et fælles madtilbud. Disse skoler modtager betalt skolemad i 40 dage som en del af projektet. På hver af de fire skoler udvælges to klasser på henholdsvis mellemtrinnet og i udskoling, som deltager i undersøgelsen. I hver af de deltagende klasser består dataindsamlingen af to enkeltinterview med elever, to fokusgruppeinterviews med seks elever, interview med klasselæreren, skolelederen og den madansvarlige på skolen. Endvidere er der foretaget observationer af eleverne i spisesituationer.

Undersøgelsen indikerer, at resultaterne af skolemadsordningen er blandede med hensyn til elevernes trivsel. I nogle klasser har skolemadsordningen ført til bedre stemning, mens det andre steder har ført til uro og larm. Undersøgelsen indikerer ligeledes blandede resultater i forhold til, om skolemadsordningen forbedrer elevernes koncentration i undervisningssituationen, og det kan dermed ikke afdækkes, hvorvidt skolemad fører til bedre læring. Resultaterne indikerer dog samtidig, at den største forbedring af elevernes koncentrationsevne opnås hos de elever, som ikke tidligere har haft madpakke med. Undersøgelsen indikerer ligeledes, at skolemadsordningen har medført viden om nye typer mad, varedeklARATIONER og tilberedning af mad. Til gengæld har eleverne ikke haft gode muligheder for at udvikle færdighedsmæssige kompetencer i forhold til madlavning og sundhed i forbindelse med skolemadsordningerne, da ordningerne på skolerne har ikke været koblet til undervisningen. Forfatterne påpeger, at der kan være et læringspotentiale i at knytte skolemadsordningerne tættere til undervisningen.

5. **Brown, Joshua; Stephanie Jones, Maria LaRusso & Lawrence Aber: *Improving Classroom Quality: Teacher Influences and Experimental Impacts of the 4Rs Program***

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af *4Rs Program* på undervisningsmiljøet i 3. klasser i en større by i det nordøstlige USA, og hvorvidt denne effekt modereres af lærerens psykosociale funktionsevne. Den pågældende by er kendetegnet ved en stor andel etniske minoriteter og indbyggere i lavindkomstgrupper.

Undersøgelsen er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af ni indsatskoler og ni kontrolskoler (37 lærere i 3. klasse på indsatskoler og 45 lærere i 3. klasse på kontrolskoler). Programmet er skolebaseret og universelt, i og med at samtlige lærere og elever i børnehaveklassen til og med 5. klasse på indsatskolerne modtager indsatsen. Programmet er målrettet udvikling af elevers evner til konfliktløsning, gensidig forståelse (intergroup understanding) og læsekompetence. Programmet består af to komponenter:

- Et undervisningsforløb, som via høj kvalitetsbørnelitteratur integrerer undervisning i læsning med socio-emotionel læring
- 25 timers efteruddannelse af lærerne fulgt op af løbende coaching af minimum 12 omgange over et skoleår med henblik på at støtte lærernes implementering af programmet.

Undervisningsmiljøet måles ved hjælp af **Classroom Assessment Scoring System (CLASS)**, som måler tre dimensioner af undervisningsmiljø: lærerens emotionelle støtte til eleverne, instruerende støtte til læring og klasserumsledelse. Der er tale om en observationsmetode, hvor uafhængige observatører rater forskellige elementer af undervisningsmiljøet. Observatørerne er ikke oplyst om, hvilke skoler der er indsatskoler eller kontrolskoler. Styrken af indsatsens effekt på undervisningsmiljøets tre dimensioner analyseres ved brug af hierarkiske, lineære modeller.

Studiet viser, at indsatsen har en positiv effekt på kvaliteten af det overordnede undervisningsmiljø. Brydes resultaterne ned på undervisningsmiljøets tre dimensioner, fremgår det, at indsatsen har en positiv effekt på emotionel og læringsmæssig støtte, men ikke på klasserumsledelse. Undersøgelsen kan ikke påvise, at lærerens psykosociale funktionsevne modererer indsatsens effekt på nogen af de tre dimensioner af undervisningsmiljø. Det understreges i studiet, at undersøgelsens resultater umiddelbart kun gælder for elever på offentlige skoler, som er kendetegnet ved store andele elever fra lavindkomsthjem og etniske minoriteter.

6. **Bæksted, Christina; Charlotte Meilstrup & Line Nielsen: *Elevernes psykiske trivsel før og efter intervention på to skoler***

Type: Rapport

Land: Danmark

Årstal for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: 2010-2011

Samlet evidensvægt: Medium

Studiets overordnede formål er at undersøge om universelle, skolebaserede indsatser¹ til forbedring af børn og unges psykiske trivsel kan overføres til en dansk kontekst. Således undersøges elevernes psykiske trivsel på to københavnske skoler, hvor indsatsen *Optur* er implementeret i forskellig grad.

Undersøgelsen er gennemført som en **før- og eftermåling** blandt eleverne i 5.-9. klasse på to skoler. På skole A deltager 372 elever i førmålingen og 330 elever i eftermålingen. På skole B deltager 217 elever i førmålingen og 202 elever i eftermålingen. Begge skoler har i løbet af et skoleår haft *Opturs* undervisningsmateriale til rådighed, men på skole B blev implementeringen ifølge forskerne udsat til det efterfølgende skoleår. Derfor betragtes skole B som sammenligningsskole og skole A som indsatseskole.

Indsatsen *Optur* består af fire komponenter:

- Et undervisningsprogram for eleverne
- Træning af lærere
- Involvering af forældrene gennem arrangementer på skolen
- Strukturelle ændringer i skolens hverdag i form af procesmøder, hvor lærerne har mulighed for at sparre med en medarbejder fra *Optur*.

Ingen af de fire komponenter beskrives yderligere i rapporten.

På skole A er følgende aktiviteter gennemført:

- Kursus for lærerne i at anvende undervisningsmaterialet
- Involvering af forældrene via arrangementer på skoler
- En skolekulturanalyse som grundlag for at vælge konkrete løsninger.

Dermed er alle *Opturs* komponenter på nær strukturelle ændringer i skolens hverdag implementeret på indsatseskolen.

Psykisk trivsel måles ved hjælp af en modificeret udgave af **Schwartzers skala**, psykiske symptomer måles ved hjælp af **HBSC Symptom Check List**, livstilfredshed måles ved hjælp af **Cantril ladder**, sociale kompetencer måles ved hjælp af en revideret version af **Gresham & Elliots skala** og endelig måles psykisk funktionsevne før og efter indsatsen ved hjælp af en skala udviklet af forskerne bag undersøgelsen. Denne skala adresserer graden af aggressiv og opfarende adfærd, dårligt humør og træthed, som opstår uden nogen indlysende årsag. Analysen er baseret på statistiske tests af forskelle mellem et antal mål før og efter indsatsen.

Studiet indikerer, at der ingen positiv effekt er af indsatsen. Derimod indikerer undersøgelsen, at der blandt eleverne på indsatseskolen er sket en forværring i forhold til psykisk funktionsevne. Dette gælder særligt for eleverne i 9. klasse.

¹ Universelle skolebaserede indsatser har påvist evidens i amerikansk kontekst.

7. Clements, Douglas H. & Julie Sarama: *Experimental Evaluation of the Effects of a Research-Based Preschool Mathematics Curriculum*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: 2004-2005

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af at anvende et evidensbaseret undervisningsforløb i matematik, *Building Blocks*, på undervisningsmiljøet og de matematiske færdigheder hos børn i førskolealderen. Endvidere undersøges det, hvorvidt kvaliteten af undervisningsmiljøet medierer effekten af undervisningsforløbet på de matematiske færdigheder hos børnene. Det belyses også, om effekterne af undervisningsforløbet varierer på tværs af børnenes socioøkonomiske baggrund.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 276 børn i 4-års alderen. Børnene er fordelt på en indsats-, en sammenlignings- og en kontrolgruppe. Det matematiske undervisningsforløb, *Building Blocks*, forløber over 26 uger i indsatsgruppen og består af en række forskellige undervisningsaktiviteter, såsom e-læringsaktiviteter og gruppebaserede øvelser, som lærerne laver sammen med eleverne. Lærerne efteruddannes før og under forløbet og støttes af coaches, der indgår regelmæssigt i undervisningen. Programmet har fokus på læringsplaner og forsøger samtidig at fremme forældrenes mulighed for at understøtte barnets læring i hjemmet, bl.a. ved at udvikle opgaver, som forældre og børn kan løse i fællesskab derhjemme. Børnene i sammenligningsgruppen gennemgår ligeledes et matematisk undervisningsforløb, *Preschool Mathematics Curriculum*, der består af matematik-relaterede aktiviteter, som gennemføres i mindre grupper af børn. Dette program forsøger ligeledes at fremme forældrenes aktive rolle i børnenes læring. De to undervisningsforløb er ens, hvad angår omfanget af ugentlige matematiske lektioner og faglige niveau. Undervisningen forløber som vanligt i kontrolgruppen gennem hele undersøgelsesperioden.

I studiet måles kvaliteten af undervisningsmiljøet ved hjælp af observationsredskabet **Classroom Observation of Early Mathematics-Environment and Teaching (COE-MET)**, der bl.a. belyser lærernes engagement og omfanget af aktiv inddragelse af børnene i undervisningen. Børnenes matematiske færdigheder måles via Early Mathematics Assessment (EMA), der på baggrund af to interviews pr. barn vurderer børnenes matematiske færdigheder. Der gennemføres før- og eftermålinger af undervisningsmiljøet såvel som af børnenes matematiske færdigheder. Effekten af undervisningsforløbene på hhv. undervisningsmiljøet og børnenes matematiske færdigheder afdækkes ved hjælp af hierarkiske, lineære modeller, mens sammenhængen mellem undervisningsforløbene, undervisningsmiljø og børnenes matematiske færdigheder afdækkes via en multivariat regressionsanalyse.

Studiet viser, at undervisningsforløbet *Building Blocks* har en positiv effekt på både undervisningsmiljøet og børnenes matematiske færdigheder relativt til undervisningsforløbene i hhv. sammenlignings- og kontrolgruppen. Endvidere viser studiet, at undervisningsforløbet i sammenligningsgruppen, *Preschool Mathematics Curriculum*, har en positiv effekt på undervisningsmiljøet og børnenes matematiske kundskaber relativt til undervisningen i kontrolgruppen. Effekterne gør sig gældende på tværs af børnenes køn, etnicitet og socioøkonomiske status og opretholdes efter kontrol for faktorer på klasseniveau, såsom lærernes anciennitet, elevsammensætning og andre programmer med fokus på at øge børnenes faglige udvikling og trivsel (fx *Head Start*). Endelig viser studiet, at kvaliteten af undervisningsmiljøet delvist medierer effekten af undervis-

ningsforløbene på børnenes matematiske evner, men at de to undervisningsforløb, *Building Blocks* og *Preschool Mathematics Curriculum*, fortsat forklarer en stor del af variansen i børnenes faglige præstationer.

8. Cuyvers, Katrien; Gio De Weerd, Sanne Dupont, Sophie Mols & Chantal Nuytten: *Well-Being at School: Does Infrastructure Matter?*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Belgien

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges det, hvilken effekt skolers infrastruktur har på elevernes trivsel. Undersøgelsen er en **tværsnitsundersøgelse** gennemført i Belgien, hvor der indgår 2.032 elever i alderen 14-15 år fordelt på 14 flamske skoler. Heraf er syv af skolerne udvalgt, fordi de har en god infrastruktur, mens de andre syv skoler er udvalgt, fordi de har en dårlig infrastruktur.

Kvaliteten af skolernes infrastruktur belyses med udgangspunkt i følgende seks kriterier:

- Skolebygningen har en klar, rumlig struktur, og det er nemt at finde rundt
- Klasselokalerne har så vidt muligt udkig til (grønne) udeområder
- Skolebygningen tilbyder velintegrerede informations- og kommunikationsteknologi (ICT) samt nem adgang til forskningskilder
- Alle aspekter, som relaterer sig til sikkerhed (fx at skolen er beskyttet imod indbrud)
- Kriterier, der relaterer sig til skolebygningens tilstand
- Kriterier, der relaterer sig til fysisk bekvemmelighed (fx temperatur, akustik, lys og ventilation).

For at måle elevernes trivsel anvendes spørgeskemaet **Well-being Inventory for Secondary Education**, som udfyldes af eleverne. Her måles der på følgende syv aspekter, som relaterer sig til elevernes trivsel:

- Trivsel i klasselokalet
- Trivsel på skolen
- Involvering af forældre
- Kontakt til venner
- Studiemæssig belastning
- Curriculum
- Opførelse og generel trivsel.

For at afdække effekten på elevernes trivsel gennemføres en multilevel regressionsanalyse.

Undersøgelsen indikerer, at kvaliteten af skolernes infrastruktur har en positiv effekt på elevens trivsel, da eleverne på skoler, som er karakteriseret ved en god infrastruktur, oplever at trives bedre sammenlignet med eleverne på skoler med dårlig infrastruktur. Dertil indikerer undersøgelsen, at køn, klassetrin (9. eller 10. klassetrin) og urbanisering ikke har en betydning for, hvorvidt skolens infrastruktur har en effekt på elevernes trivsel.

9. Ekeland, Elin; Frode Heian, Kåre Birger Hagen, Jo Abbott Jo & Lena Nordheim: *Exercise to improve self-esteem in children and young people*

Type: Tidsskriftartikel

Land: Norge²

År for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: 2004

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** af studier, der undersøger effekten af motion på børn og unges trivsel (*self-esteem*).

Inklusionskriterierne i reviewet er, at studierne skal være **randomiserede, kontrollerede forsøg** med fokus på børn og unge i alderen 3-20 år. Dertil skal studierne undersøge effekten af en fysisk indsats i form af fx motocross, energisk aktivitet (fx løb, svømning og boldspil), udendørs leg af høj intensitet eller styrketræning. Ordinære fysiske aktiviteter, såsom leg i frikvarteret, betragtes således ikke som en indsats og inddrages ikke i reviewet. Inklusionskriterierne indebærer desuden, at outcome-målet i studierne er elevernes trivsel (*self-esteem*). Indsatserne skal mindst vare fire uger. Kontrolgrupperne i studierne består af børn, som ikke modtager nogen indsats, men stadig deltager i almindelig fysisk aktivitet.

Populationen inkluderer normalt fungerende børn og unge såvel som børn og unge med psykiske lidelser, autisme, fysisk handicap eller spiseforstyrrelser. Børn og unge med kroniske/somatiske lidelser er ikke inkluderet. Reviewet beror på 23 studier med i alt 1.821 børn og unge. Indsatserne i de inkluderede studier varer mellem fire og 14 uger. Effekterne af indsatserne i de inkluderede studier afdækkes ved hjælp af en metaanalyse. Reviewet medtager dog kun 12 af studierne i metaanalysen, da de resterende studier ikke rapporterer tilstrækkeligt på effekterne af indsatserne. Derfor beror metaanalysen på 214 børn og unge i indsatsgruppen og 166 børn i kontrolgruppen.

De inkluderede studier anvender forskellige redskaber til at måle elevernes trivsel, herunder:

- **Thomas Self-Concept Values Test**
- **Piers-Harris Children Self-Concept Scale**
- **Self-Perception Profile for Learning-Disabled Students**
- **Self-Description Questionnaires**
- **Rosenberg Self-Esteem Scale**
- **Self-Perception Profile for Children**
- **Tennessee Self-Concept Scale**
- **Self-Esteem Inventory**
- **Goodenough's House-Tree-Person Projective Test**
- **Martinek-Zaichkowsky Self-Concept Scale**

Reviewet viser overordnet, at motion har en moderat positiv effekt på børn og unges trivsel på kort sigt. Reviewet viser ingen negative effekter. Tidligere forskning og reviews viser tilsvarende, at motion har en positiv effekt på børn og unges selvværd. Deltagerne i indsatserne i de inkluderede studier er en forholdsvis heterogen gruppe. En sensitibilitetsanalyse af data i reviewet indikerer, at motion har en større effekt på børn og unge, der enten har "definerede problemer" eller er i risikogruppen herfor.

² Afspejler forfatternes nationalitet, ikke de inkluderede studier i reviewet.

10. Froehlich-Gildhoff, Klaus & Maïke Roennau-Boese: *The Promotion of Mental Health in Early Childhood Institutions (ECI) under a Person-Centred Perspective*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Tyskland

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2008-2010

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekterne af et forebyggelsesprogram, *Empowering Children*, på trivsel (mental health) og faglig udvikling hos børn i førskolealderen. Børnene kommer hovedsageligt fra områder i Tyskland, der er karakteriseret ved en stor andel tosprogede og lav socioøkonomisk status. Det primære sigte med programmet er at fremme børnenes mentale sundhed og øge deres skoleparathed. Programmet indebærer en bred vifte af indsatser, der retter sig mod børnene såvel som mod forældre og pædagoger.

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design**, hvor fem børnehaver med i alt 349 børn udgør indsatsgruppen, og fem børnehaver med i alt 367 børn udgør kontrolgruppen.

Programmet for indsatsgruppen bygger på tilgange, der har fokus på udviklingen af robuste børn (resilience theory) og forsøger i sidste ende at øge børnenes selvtillid (self-esteem) og tro på egne evner (self-efficacy). Som led i programmet gennemgår pædagogerne i indsats-børnehaverne et efteruddannelsesforløb med fokus på at udvikle børns mentale sundhed og at sikre god trivsel i institutionen. Samtidig faciliteres netværkssamarbejde og vidensdeling mellem institutionerne i indsatsgruppen. Der tilbydes endvidere forældreprogrammer med ugentlige, individuelle konsultationstimer vedrørende børnenes skoleparathed til de forældre, der er tilknyttet indsatsbørnehaverne. Børnene i indsatsbørnehaverne gennemgår et program af 10 ugers varighed, der skal medvirke til at give dem positive oplevelser, som fremmer deres sociale, trivselsmæssige og kognitive udvikling.

Trivsel og mental sundhed måles i studiet ved hjælp af hhv. **Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)** og **Selbstkonzeptfragebogen für Kinder im Vorschulalter (SKF)**. Hvor førstnævnte giver en karakteristik af børnenes sociale og psykiske velbefindende, belyser sidstnævnte bl.a. børnenes følelse af selvværd. Kognitive evner og skoleparathed måles i studiet ved hjælp af Wiener Entwicklungstest (WET), der bl.a. belyser børnenes færdigheder indenfor logisk tænkning samt børnenes sociale og sproglige kompetencer. Der gennemføres før- og eftermålinger af børnenes mentale sundhed, trivsel og skoleparathed. Effekten af forebyggelsesprogrammet på børnenes trivsel og faglige udvikling afdækkes ved hjælp af multivariat variansanalyse. Analyserne viser, at forebyggelsesprogrammet har en positiv effekt på den faglige udvikling hos de børn, der går i en af indsatsbørnehaverne. Børnene i indsatsbørnehaverne klarer sig således bedre i test af logisk og induktiv ræsonnering samt i test af sociale kompetencer end børnene i kontrolgruppen. Samtidig viser analyserne, at forebyggelsesprogrammet påvirker børnenes selvværd (målt via SKF) samt trivsel og mentale sundhed (målt via SDQ) positivt. Samlet set indikerer undersøgelsen, at forebyggelsesprogrammet påvirker udsatte børns faglige og trivselsmæssige udvikling.

11. Gustafsson Per E., Anders Szczepanski, Nina Nelson & Per A. Gustafsson: Effects of an Outdoor Education Intervention on the Mental Health of School-children

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Sverige

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af undervisning udendørs på skoleelevers trivsel (*mental health*). Studiet belyser endvidere, hvorvidt der er forskelle i effekten af udendørs undervisning mellem drenge og piger. Udendørs undervisning (*outdoor education*) er en undervisningstilgang, som fokuserer på elevernes omgivelser og søger at fremme læring gennem praktisk observation i autentiske situationer. Tilgangen lægger vægt på et varieret læringsmiljø og indebærer ofte udendørsaktiviteter.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af to skoler i Linköping, Sverige. Indsatskolen er en forstadsskole, mens kontrolskolen er en byskole. I alt deltager 230 børn i undersøgelsen; 121 børn på indsatskolen og 109 på kontrolskolen. På indsatskolen deltager lærerne i et undervisningsforløb om udendørsundervisning over et halvt år. Lærerne modtager samlet 15 dages undervisning, herunder blandt andet øvelser i undervisning uden for klasseværelset. Undervisningsløbet for lærerne resulterer i, at eleverne på indsatskolen modtager udendørsundervisning mindst en time dagligt enten i form af inddragelse af elementer fra omgivelserne som undervisningsmateriale, eller ved at undervisningen foregår udendørs. Eksempelvis kan grene, sten og grankogler anvendes i undervisningen om geometriske former i matematikundervisningen. Eleverne på kontrolskolen modtager almindelig undervisning i klasseværelset.

Elevernes trivsel måles ved hjælp af **Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)**, som er udfyldt af elevernes forældre både før indsatsen samt et år efter første måling. SDQ er et screeningsinstrument for generelle psykiske symptomer, som består af 25 items. De 25 items er fordelt på fem subskalaer; emotionelle symptomer, adfærdsproblemer, hyperaktivitet/manglende opmærksomhed, problemer med jævnaldrende samt prosocial adfærd. Subskalaerne (undtagen prosocial adfærd) opsummeres og giver et samlet mål for elevens totale psykiske problemer. I analysen kontrolleres der ydermere for relevante socio-demografiske og socioøkonomiske faktorer.

Studiet indikerer, at der ingen overordnet effekt er af udendørsundervisning på elevernes trivsel. Imidlertid indikerer undersøgelsen, at der er forskel i den overordnede effekt af udendørsundervisning mellem kønnene – og herunder forskel i effekten på subskalaerne emotionelle symptomer, adfærdsproblemer og hyperaktivitet. Drenge oplever et fald i mentale sundhedsproblemer på baggrund af indsatsen, mens effekten for piger er en lille stigning eller ingen ændring i mentale sundhedsproblemer. Undersøgelsens resultat indikerer dermed, at udendørsundervisning har en mere positiv effekt for drenge end for piger.

12. **Helding, Karen A. & Barry J. Fraser: Effectiveness of National Board Certified (NBC) Teachers in Terms of Classroom Environment, Attitudes and Achievement among Secondary Science Students**

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekterne af et efteruddannelsesprogram for grundskolelærere, *National Board Certification*, på undervisningsmiljøet og naturvidenskabelige færdigheder hos amerikanske 8. og 10. klasse-elever. Studiet undersøger endvidere, om kvaliteten af undervisningsmiljøet påvirker elevernes faglige præstationer i klasser, der undervises af henholdsvis certificerede og ikke-certificerede lærere.

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design**, hvor 16 certificerede lærere er blevet matchet med 14 ikke-certificerede lærere på baggrund af en række fælles karakteristika, såsom antal års erfaring, fagkombination (fx biologi eller fysik) samt elevsammensætning og det faglige niveau i de klasser, som de pågældende lærere underviser. 443 elever, der undervises af certificerede lærere, og 484 elever, der undervises af ikke-certificerede lærere, deltager i undersøgelsen. For at blive certificeret via *National Board Certification* skal den enkelte lærer bl.a. have en bachelorgrad, tre års erfaring, gennemføre mindst 200 timers dokumenteret efteruddannelse og indsende fire undervisningsporteføljer til kvalitetsvurdering, herunder bl.a. optagelser af lærerens timer, elevprodukter og selvevalueringer. Formålet med certifikatet er i sidste ende at øge kvaliteten af undervisningen i amerikanske grundskoler.

Kvaliteten af undervisningsmiljøet måles ved hjælp af **What Is Happening In This Class?** (WIHIC), der bl.a. belyser, hvor meget den enkelte lærer hjælper, støtter og viser tillid til eleverne, hvor meget eleverne samarbejder om at løse opgaver i den pågældende undervisningssituation, og hvorvidt eleverne behandles ligeværdigt af læreren. Elevernes faglige præstationer måles via den naturvidenskabelige del af Floridas Comprehensive Assessment Test (FCAT). Effekten af efteruddannelsen på undervisningsmiljøet og elevernes præstationer i naturvidenskabelige fag afdækkes ved hjælp af multipel regressionsanalyse og multivariat variansanalyse. Disse metoder anvendes ligeledes til at afdække, hvorvidt kvaliteten af undervisningsmiljøet medierer effekten af efteruddannelsen på elevernes faglige præstationer.

Analysen viser, at der er en positiv sammenhæng mellem undervisningsmiljøet og elevernes præstationer i de naturvidenskabelige fag, samt at undervisningsmiljøet er bedre i de klasser, som undervises af en certificeret lærer, relativt til de klasser, der undervises af en ikke-certificeret lærer. Forskellene i undervisningsmiljø og elevernes faglige præstationer er dog forholdsvis moderate mellem klasser, der undervises af certificerede lærere, og klasser, der undervises af ikke-certificerede lærere.

13. Heller, Sherryl Scott; Janet Rice, Allison Boothe Allison, Margo Sidell, Krystal Vaughn, Angela Keyes & Geoffrey Nagle: *Social-Emotional Development, School Readiness, Teacher-Child Interactions, and Classroom Environment*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2008-2009

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af programmet *Early Childhood Mental Health Consultation* (ECMHC) på undervisningsmiljøet i en række dagtilbud (child care centers). ECMHC er et program, som sigter mod at hjælpe lærerne med at understøtte en sund udvikling for alle børn i klasseværelset.

Studiet er baseret på et **serielt kohortestudie-design**. Det vil sige, at der er gennemført to kohortestudier på to forskellige tidspunkter. Der indgår i alt 445 lærere fordelt på 158 dagtilbud med børn i aldersgruppen 3-5 år. I første kohortegruppe indgår 75 dagtilbud med 224 lærere, mens der indgår 83 dagtilbud med 221 lærere i den anden kohortegruppe. Der er der gennemført før- og eftermålinger af undervisningsmiljøet i begge kohortegrupper.

Lærerne i de deltagende dagtilbud modtager vejledning fra en trivselskonsulent (mental health consultant) gennem et 6-måneders forløb. Formålet er, at lærerne bliver i stand til bedre at understøtte børnenes socio-emotionelle udvikling og til at styre børnenes opførsel. Trivselskonsulenten bidrager med en række redskaber i forhold til at hjælpe lærerne, herunder klasseobservationer, individuelle møder med lærerne, didaktiske gruppemøder, møder med familierne, planlægning af indsatser i forhold til børn med vanskelig adfærd, vejledning af forældre samt inddragelse af eksterne instanser. Kvaliteten af undervisningsmiljøet måles via observationsredskabet **Classroom Assessment Scoring System** (CLASS). CLASS er sammensat af tre dimensioner: emotionel støtte, organisering af klassen og instruerende støtte til læring. Det er kun de to første dimensioner, som indgår i studiet. Disse indebærer hver især følgende underdimensioner, der anvendes til at måle undervisningsmiljøet:

Emotionel støtte:

- Det positive miljø i klassen: Hyppighed og intensitet i positiv stemning mellem lærere og elever
- Det negative miljø i klassen: Hyppighed og intensitet i negativ stemning mellem lærere og elever
- Læreropmærksomhed: Lærerens opmærksomhed og lydhørhed over for eleverne
- Hensyntagen til elevernes perspektiver: Lærerens hensyntagen til elevernes perspektiver.

Organisering af klassen:

- Klasseledelse: Hvor effektiv læreren er i sin ledelse af klassen?
- Produktivitet: Om læringsmiljøet er struktureret, så der bruges mest mulig tid på læringsaktiviteter
- Instruerende læringsformater: Hvordan læreren øger elevernes interesser og engagement i at lære.

Data indsamles via observationer foretaget af forskningsassistenter. Effekten på undervisningsmiljøet afdækkes ved hjælp af hierarkiske, lineære modeller. Analysen er struk-

turet i tre niveauer: dagtilbudscenter, klasse og tid. Studiet kontrollerer desuden for variable vedrørende etnicitet, lærernes uddannelsesniveau, størrelsen på dagtilbuddet, befolkningstæthed samt andel af børnenes familier, der modtager støtte fra CCAP (Child Care Assistance Program).

Studiet viser, at ECMHC-programmet har en positiv effekt på undervisningsmiljøet, når før- og eftermålingerne sammenlignes. Dette gælder i forhold til alle syv dimensioner, som undervisningsmiljøet måles på. For tre af de syv dimensioner (positivt klima, lærersensibilitet og hensynstagen til elevernes perspektiv) er der tillige en kohorte-effekt, hvilket vil sige, at indsatsen har samme effekt i begge kohorter, på trods af at studierne gennemføres på forskellige tidspunkter. Yderligere indikerer undersøgelsen, at de mest erfarne lærere opnår bedre resultater målt ved CLASS-måleredskabet.

14. Hestenes Linda L.; Deborah J. Cassidy, Jonghee Shim, Archana V. Hegde: *Quality in inclusive preschool classrooms*

Type: Tidsskriftartikel

Land: USA

Årstal for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet sammenligner undervisningsmiljøet i førskoletilbudsklasser (preschool classes) med og uden elever med særlige behov. Førskoletilbudsklasser, hvor mindst én elev har særlige behov, betegnes som inkluderende klasser, mens førskoletilbudsklasser uden elever med særlige behov betegnes som ikke-inkluderende førskoletilbudsklasser. Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** og er blevet gennemført to gange på forskellige tidspunkter med forskellige deltagere. I den første undersøgelse indgår 1.313 førskoletilbudsklasser, hvoraf 459 klasser (35 pct.) har elever med særlige behov. I de resterende 854 klasser (65 pct.) går der ikke elever med særlige behov. I den anden undersøgelse indgår 44 førskoletilbudsklasser, hvor der i 20 ud af de 44 klasser er mindst én elev med særlige behov.

For at måle undervisningsmiljøet anvendes observationsmetoden **Early Childhood Environment Rating Scale - Revised** (ECERS-R). ECERS-R indeholder 43 items fordelt på syv dimensioner:

- Rum og møbler
- Omsorgsrutiner
- Sprog og tale
- Aktiviteter
- Interaktion
- Programstruktur
- Forældre og personale.

For hver af de 43 items tildeles en score fra 1 (utilstrækkelig) til 7 (fremragende). Der er udformet beskrivelser af, hvordan læringsmiljøet skal tage sig ud for at blive tildelt de forskellige scorere. Vurderingen af undervisningsmiljøet foretages af forskningsassistenter via 3-4 timers observationer af undervisningspraksis. I tillæg til data indsamlet via ECERS-R gennemfører forskningsassistenterne interviews med lærerne med henblik på at afdække demografiske informationer. Sammenligningen af undervisningsmiljøet i klasser med og uden elever med særlige behov afdækkes ved hjælp af variansanalyse.

Den første undersøgelse, som også var den langt største, indikerer overordnet, at førskoletilbud med elever med særlige behov har et bedre undervisningsmiljø sammenlignet med førskoletilbud uden elever med særlige behov. Dette gælder i forhold til fire af de syv dimensioner i ECERS-R (sprog og tale, aktiviteter, interaktion og programstruktur), mens der ikke kunne påvises forskelle i undervisningsmiljøet på de resterende dimensioner i ECERS-R.

Undersøgelsen indikerer ydermere, at lærerne i førskoletilbud med elever med særlige behov i gennemsnit har et højere uddannelsesniveau og mere praktisk erfaring med at arbejde med børn end kollegaerne i førskoletilbud, der ikke har børn med særlige behov. En korrelationsanalyse indikerer således, at der er en sammenhæng mellem lærernes uddannelsesniveau og kvaliteten af undervisningsmiljøet. Dog er kvaliteten af undervisningsmiljøet i førskoletilbud med og uden elever med særlige behov stadig forskellig, når der kontrolleres for pædagogernes uddannelsesniveau og erfaring.

Børn/lærer-ratioen er i undersøgelsen den samme for førskoletilbud med og uden elever med særlige behov.

I den anden undersøgelse var der ingen forskel på undervisningsmiljøet i førskoletilbud med og uden elever med særlige behov. Forfatterne argumenterer dog for, at manglen på signifikans i anden undersøgelse formentlig skyldes den relativt lille stikprøve. De to undersøgelser indikerer dermed, at inklusion af elever med særlige behov ikke forværrer undervisningsmiljøet i førskoletilbud. Forfatterne pointerer dog, at alle børnene i undersøgelsen kun har svage til moderate særlige behov (difficulties), herunder talevanskeligheder (speech delays/impairment). Børn med andre typer af særlige behov vil givetvis kunne medføre andre resultater. Dertil understreger studiets forfattere, at årsagssammenhængen ikke kan fastslås i studiet. Det er muligt, at det bedre undervisningsmiljø i klasser med elever med særlige behov skyldes, at skoler med denne type klasser er mere tilbøjelige til at have højere kvalitetsstandarder og anerkende fordele ved et inkluderende miljø i klassen.

15. Hilton, Elton: *An evaluation of hands-on activities in terms of learning environment, achievement, and attitudes in grades 4 and 5*

Type: Afhandling

Land: USA

Årstal for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Undersøgelsen har flere delformål, hvoraf et er relevant for nærværende kortlægning, nemlig at undersøge hvorvidt brug af praktiske hjælpemidler (manipulatives) i matematikundervisningen i 4. og 5. klasse forbedrer undervisningsmiljøet.³ Praktiske hjælpemidler er genstande, som har til formål at gøre abstrakte matematiske begreber håndgribelige. Centicubes, som findes på mange danske skoler, er ét eksempel på et praktisk hjælpemiddel.

Undersøgelsen er udført som en **før- og eftermåling** af elevernes opfattelser af undervisningsmiljøet blandt 375 elever i 4. og 5. klasse på fire skoler i samme skoledistrikt i Miami, Florida. Det pågældende skoledistrikt er kendetegnet ved høj etnisk diversitet, og således har en stor andel af eleverne engelsk som andetsprog. Eleverne, som deltog i undersøgelsen, havde i alle matematiktimer i en periode på ni uger et sæt med praktiske hjælpemidler placeret på deres bord. De deltagende klassers matematiklærere opfordrede eleverne til at bruge de praktiske hjælpemidler, når de havde lyst, og når lærebogen opfordrede til det.

Undervisningsmiljø måles ved hjælp af **What Is Happening In This Class?** (WIHIC). WIHIC består af syv skalaer, hvoraf fire anvendes i undersøgelsen, nemlig sammenhængskraft i klassen, lærerens støtte til klassens elever, opgaveorientering og samarbejde blandt eleverne.

Den anvendte variansanalyse kan ikke påvise en effekt af praktiske redskaber på nogen dimensioner af undervisningsmiljøet. Både målinger på individniveau og klassegennemsnit er anvendt.

³ I undersøgelsens fase 1 undersøges også, om brugen af praktiske hjælpemidler forbedrer elevernes resultater i matematik. Fase 1 er dog at betragte som en pilottest, hvor WIHIC-spørgeskemaet afprøves og efterfølgende modificeres og forbedres betragteligt. Af den grund rapporteres kun resultater fra fase 2.

16. Hoagwood, Kimberly, Serene Olin, Bonnie Kerker, Thomas Kratochwill, Maura Crowe & Noa Saka: *Empirically Based School Interventions Targeted at Academic and Mental Health Functioning*

Type: Tidsskriftartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2007

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review**, hvor de inkluderede studier undersøger effekter af skolebaserede trivselsindsatser på *både* elevernes trivsel (*mental health*) og faglige læring.

Inklusionskriterierne i reviewet er, at studierne enten er baseret på **randomiserede, kontrollerede forsøg, kvasi-eksperimentelle forsøg** eller **longitudinelle studier**. Tidsrammen for studierne er 1990-2006. Dertil skal indsatsen finde sted på en offentlig skole. Inklusionskriterierne indebærer ydermere, at outcome-målet skal være trivsel og faglig læring. De inkluderede studier omfatter elever fra børnehaveklasse til gymnasie-niveau (*high school*). Kun et af studierne omfatter elever i gymnasiet.

Reviewet behandler 24 studier, som måler en given indsats effekt på *både* elevers trivsel og faglige læring. Indsatserne i de inkluderede studier retter sig primært mod elever i risikogruppen for anti-social adfærd og er intensive indsatser, der typisk omfatter flere aktørgrupper såsom elever, lærere og forældre, og som spænder over flere sociale kontekster såsom hjem, klasse og skole. Indsatserne i de inkluderede studier indebærer bl.a.:

- Skolebaserede indsatser, hvor der sker en omorganisering af skolens tilgang til disciplin (*discipline policies*) og procedurer i relation til klasserumsledelse
- Aktiviteter som bl.a. indebærer, at lærerne rådgiver eleverne i forhold til adfærdregulering, at genkende følelser hos klassekammerater og sig selv samt rådgivning i færdigheder vedrørende kommunikation, selvkontrol og konfliktløsning
- Tiltag rettet mod forældre, som bl.a. indebærer oprettelse af forældregrupper og hjemmebesøg
- Tiltag rettet mod elever omfatter aktiviteter såsom træning af sociale færdigheder, brug af makkerpar i klassen samt vejledning til skolearbejde (*academic tutoring*).

Til at måle elevernes trivsel anvendes der i studierne en række forskellige redskaber, heriblandt:

- **Child Behavior Checklist**
- **Teacher Observation of Classroom Adaptation**
- **Teacher-Child Rating Scale**
- **Behavior Assessment System for Children**
- **Behavioral and Emotional Rating Scale**
- **Effective School Battery**
- **Classroom Environment Assessment**

Til at måle elevernes faglige læring anvendes følgende forskellige redskaber, heriblandt:

- **Woodcock-Johnson Revised Tests of Achievement**
- **Comprehensive Test of Basic Skills**
- **Diagnostic Reading Scales**
- **California Achievement Test**
- **Washington Assessment of Learning Outcomes**

I reviewet illustreres det i en tabeloversigt, hvilke af studierne der viser en effekt på elevernes trivsel og faglige læring. 15 ud af de 24 inkluderede studier viser, at en given indsats har en positiv effekt på elevernes trivsel og faglige læring. Otte af studierne viser, at indsatsen kun har en positiv effekt på elevernes trivsel. Et af studierne viser, at indsatsen hverken har en positiv effekt på elevernes trivsel eller faglige læring. I reviewet beskrives det yderligere, at størstedelen af de indsatser, som har størst effekt på både trivsel og faglig læring, er karakteriseret ved at have en lang tidshorisont, have flere målgrupper (elever, forældre, lærere) og rette sig mod flere kontekster på samme tid (skole og hjem).

17. Holen, Solveig; Trine Waaktaar, Arne Lervåg, & Mette Ystgaard: *The Effectiveness of a Universal School-Based Programme on Coping and Mental Health: A randomized, Controlled Study of Zippy's Friends*

Type: Journal article

Land: Norge

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2007-2008

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af et undervisningsforløb designet til at øge børns følelsesmæssige mestringsstrategier, *Zippy's Friends*, på en stor gruppe 7-8-årige skoleelevers trivsel. Studiet undersøger derudover effekten af undervisningsforløbet på elevernes og lærernes opfattelse af det sociale undervisningsmiljø, elevernes sociale integration i de enkelte klasser samt elevernes faglige udbytte af undervisningen. Det belyses endvidere, om effekten af undervisningsforløbet varierer på tværs af børnenes køn og socioøkonomiske status.

Undersøgelsen er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 1483 norske 2. klasse-elever, der er fordelt på 17 kontrol- og 18 indsatskoler. Programmet er universelt, idet undervisningsforløbet implementeres i alle 2. klasser på de deltagende indsatskoler og består af 24 ugentlige lektioner, som via seks historier om den vandrende pind Zippy og hans venner sætter fokus på elevernes evner til at håndtere konflikter samt psykiske og sociale udfordringer. *Zippy's Friends* er udviklet af internationale forskere og er implementeret på skoler i flere lande, herunder i Danmark. I studiet måles trivsel ved hjælp af lærernes og forældres besvarelser af **Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)**, der kan give en karakteristik af børns sociale og psykiske velbefindende samt et supplerende mål (*supplement measure*), der indikerer, hvorvidt barnet har haft psykiske eller sociale problemer i løbet af det seneste år, og hvorvidt disse problemer har haft indflydelse på barnets hverdag, eksempelvis i skolen og i hjemmet. Elevernes og lærernes opfattelse af det sociale undervisningsmiljø, elevernes sociale integration i klasserne samt deres kognitive evner måles ved hjælp skalaen **Social Integration, Classroom Climate and Self-concept of School Readiness (SIKS)**, der både findes i en version til lærere og en til elever. Der er gennemført målinger af trivsel, undervisningsmiljø, social integration og elevernes faglige udbytte før og efter implementeringen af undervisningsforløbet. Effekten af undervisningsforløbet afdækkes ved hjælp af hierarkiske regressionsanalyser (SEM).

Analyserne viser, at undervisningsforløbet mindsker elevernes sociale og psykiske problemer relativt til eleverne i kontrolgruppen, når trivsel måles ved hjælp af lærernes besvarelse af SDQ. Yderligere analyser viser dog, at denne effekt kun gælder for drenge i indsatsgruppen, mens der ikke er forskelle i omfanget af psykiske og sociale problemer mellem pigerne i henholdsvis kontrol- og indsatsgruppe. Analyserne viser endvidere, at der ikke er nogen forskelle mellem eleverne i henholdsvis kontrol- og indsatsgruppe, når eleverne grupperes på baggrund af socioøkonomisk status. Når trivsel måles ved hjælp af forældrenes besvarelse af SDQ, viser analyserne, at undervisningsforløbet ikke har nogen effekt på elevernes trivsel, hverken overordnet set eller på subgruppeniveau.

Analyserne viser endvidere, at undervisningsmiljøet har en positiv effekt på lærernes opfattelse af det sociale undervisningsmiljø sammenlignet med kontrolgruppen. Også omfanget af mobning er ifølge lærerne på indsatskolerne reduceret, ligesom elevernes kognitive evner er forbedret. Der er derimod ingen forskelle mellem elevernes opfattelser af det sociale undervisningsmiljø, den sociale integration i klassen eller kognitive

evner før og efter implementeringen af undervisningsforløbet. Disse resultater gør sig gældende på tværs af køn og socioøkonomisk baggrund.

18. Howe, Nina; Ellen Jacobs, Goranka Vukelich & Holly Recchia: *In-Service Professional Development and Constructivist Curriculum: Effects on Quality of Child Care, Teacher Beliefs, and Interactions*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Canada

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet sammenligner effekten af tre forskellige modeller for professionel udvikling på undervisningsmiljøet. De tre modeller er henholdsvis: en konsulentmodel, en workshop-model og en læsegruppemodel. Studiet er baseret på en hypotese om, at deltagerne i konsulentmodellen vil opleve en forbedring af undervisningsmiljøet sammenlignet med de to andre grupper og sammenlignet med sig selv over tid.

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af i alt 44 dagtilbud for 3-5 børn (*child care centers*) og fordelt på tre byer i Canada (15 i Winnipeg, 15 i Halifax og 14 i Montreal). I alt deltager 94 undervisere i forsøget. I hver by opdeles dagtilbuddene i tre grupper og udvælges tilfældigt til at modtage undervisning ud fra en af de tre modeller.

Indsatsen består af følgende for hver af de tre modeller:

- Konsulent-modellen: Tre curriculum-eksperter udvikler en 135 siders træningsmanual baseret på samtidslitteratur om konstruktivistisk uddannelse. Manualen indeholder fem overordnede temaer: 1) værdier, 2) børneudvikling og curriculum til den tidlige barndom, 3) observation, 4) dokumentation og 5) refleksion. Til hvert af disse temaer er der tilknyttet øvelser. I implementeringsperioden besøger forskningsassistenter dagtilbuddene i denne gruppe én gang om ugen i ca. 2-4 timer. Her observerer forskningsassistenterne klasserne, giver feedback til underviserne og drøfter eventuelle spørgsmål i relation til manualen. Derudover mødes underviserne i denne gruppe tre gange på tværs i løbet af indsatsperioden for at drøfte manualen.
- Workshopmodellen: Deltagerne i denne gruppe deltager i fire workshops a ca. 2 timer, der opsummerer indholdet i manualen, som deltagerne i gruppe 1 modtager. Deltagerne i denne gruppe modtager ikke selve manualen.
- Læsegruppemodellen: Denne gruppe modtager ingen direkte undervisning, men skal i stedet selv læse en række artikler, der tilnærmelsesvis omhandler temaerne i førnævnte manual. Disse artikler gives til deltagerne to gange i løbet af indsatsperioden.

Undervisningsmiljøet måles ved hjælp af observationsmetoden **Early Childhood Environment Rating Scale-Revised** (ECERS-R), som består af 43 items. Observationerne foretages af forskningsassistenter, som er uvidende om, hvilken model de respektive dagtilbud følger. Der gennemføres før- og eftermålinger i forbindelse med den 15 ugers lange indsatsperiode. For at afdække de tre modellers effekt på undervisningsmiljøet gennemføres en multivariat variansanalyse.

Undersøgelsen indikerer, at de tre forskellige modeller kun har en begrænset effekt på undervisningsmiljøet, og studiets hypotese om, at dagtilbud i konsulentmodellen vil se en forbedring af undervisningsmiljøet over tid, kan ikke bekræftes. Workshopmodellen scorer lavere end konsulentmodellen, mens læsegruppemodellen placerer sig mellem konsulent- og workshopmodellen. De tre grupper er tillige forskellige i førmålingerne, hvilket gør det svært at sammenligne grupperne over tid. Studiet indikerer desuden, at dagtilbuddenes geografiske placering har betydning for undervisningsmiljøet, idet der i

den ene by ikke ses en effekt på undervisningsmiljøet mellem før- og eftermålingerne, mens der ses en mindre forbedring i de to andre byer.

19. Humphrey, Neil; Afroditi Kalambouka, Michael Wigelsworth, Ann Lendrum, Clare Lennie & Peter Farrell: *New beginnings: Evaluation of a short social-emotional intervention for primary-aged children*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: England

Årstal for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af programmet *New Beginnings* på børns trivsel (mental health). *New Beginnings* er et program, der er rettet mod skolebørn i alderen 6-11 år med fokus på udvikling af deres socio-emotionelle kompetencer i relation til trivsel. Undersøgelsen er funderet i et **kvasi-eksperimentelt design**, hvor der er gennemført før- og eftermålinger af både indsats- og kontrolgruppe. I undersøgelsen indgår i alt 253 børn i alderen 6-11 år fordelt på 37 skoler (primary schools) i England. Der indgår 159 børn i indsatsgruppen, mens de resterende 94 børn fungerer som kontrolgruppe. 63 af børnene kategoriseres som værende rollemodeller, mens de resterende 191 kategoriseres som værende børn med brug for ekstra støtte. Rollemodelgruppen er børn, som er velfungerende og motiverede for at lære. Gruppen af børn, der har brug for ekstra støtte, er karakteriseret ved at virke uinteresserede og umotiverede for at lære.

Indsatsen foregår over en periode på syv uger, hvor der én gang om ugen gennemføres en 45 minutters session. Den pågældende session styres typisk af en lærer og indebærer ni fastlagte trin:

- Velkomst – her har børnene mulighed for at fortælle eller vise, hvordan de har det
- Opvarmningsaktiviteter – typisk et kort spil
- Påmindelse af gruppemål og forventninger til adfærd
- Tilbageblik på den foregående uge
- Planlægning af pågældende session – formulering af specifikke læringsmål
- Kerneaktivitet – børnene deltager i en kerneaktivitet, som relaterer sig til læringsmålene
- Evaluering og refleksion – børnene reflekterer over, hvilket udbytte de har haft af pågældende session
- Planlægning af den kommende uge
- Afslapning.

Elevernes trivsel måles med spørgeskemaet **Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)**, som består af 25 items. Spørgeskemaet udfyldes i alt tre gange. Første gang før indsatsens begyndelse. Anden gang umiddelbart lige efter indsatsens ophør. Tredje gang syv uger efter indsatsens ophør. Både lærere og forældre udfylder spørgeskemaerne. Effekten af programmet afdækkes ved hjælp af en variansanalyse.

Studiet viser, at programmet ingen effekt har på elevernes trivsel. Elevernes trivsel (målt ved SDQ) er ens ved sammenligning af før- og eftermålingerne. Dette gør sig gældende for både børnene med behov for ekstra støtte og børnene i rollemodelgruppen.

20. Humphrey, Neil & Michael Wigelsworth: *Modeling the Factors Associated with Children's Mental Health Difficulties in Primary School: A Multilevel Study*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: England

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2008

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af en række skole- og elevkarakteristika på elevers trivsel (*mental health*). Studiet er baseret på en **tværsnitsundersøgelse**, hvori der indgår 628 børn i alderen 6-11 år fordelt på 36 skoler i England. Studiet undersøger 13 variables påvirkning af elevernes trivsel, fordelt på skole- og individniveau. De 13 variable er følgende:

På skoleniveau:

- Størrelse
- Deltagelse (modsat fravær)
- Resultater
- Andel af elever med særlige behov
- Personlig udvikling og trivsel
- Skoleledelse

På individniveau:

- Alder
- Køn
- Empati-niveau
- Motivation
- Selvindsigt (*self-awareness*)
- Selvregulering
- Sociale færdigheder (*social skills*).

Elevernes trivsel måles ved hjælp af spørgeskemaet **Strengths and Difficulties Questionnaire** (SDQ), som udfyldes af lærerne. Skolekarakteristika er indsamlet via skolerapporter (*school inspection reports*), der er offentliggjort af *Office for Standards in Education* samt EDUBASE, der er en database over uddannelsesinstitutioner i England. Individkarakteristika er indsamlet via spørgeskemaet **Emotional Literacy Assessment and Intervention** (ELAI), der udfyldes af lærerne. Effekterne af skole- og elevkarakteristika på elevernes trivsel afdækkes via hierarkisk, lineær analyse samt en variansanalyse. Der rapporteres både på forskelle inden for hver enkelt skolekontekst og skolerne imellem.

I analysen af variation inden for den enkelte skole viser studiet, at der er en sammenhæng mellem individuelle karakteristika (selvindsigt, motivation, selvregulering og sociale færdigheder) og trivsel. Jo mere selvindsigt, motivation, selvregulering og sociale færdigheder hos elevernes, des bedre er deres trivsel. I analysen af variation mellem skolerne viser studiet, at bedre personlig udvikling og trivsel samt en mindre andel af elever med særlige behov skaber bedre trivsel. Dertil viser studiet, at der er en sammenhæng mellem bedre faglige resultater og dårligere trivsel. Endelig viser studiet, at de andre skolekarakteristika (størrelse, deltagelse, skoleledelse) ikke havde en målbar effekt på trivsel.

21. Imsen, Gunn: *Skolemiljø, læringsmiljø og elevutbytte: en empirisk studie av grunnskolens 4., 7. og 10. trinn*

Type: Bog

Land: Norge

År for udgivelse: 2003

År for dataindsamling: 2000-2001

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekterne af en række forskellige dimensioner af skolemiljø (blandt andet skolens ledelse, fællesskabet og samarbejdet mellem lærerne på skolerne, lærernes pædagogisk-ideologiske orientering, skolens udviklingsorientering og elevinddragelse) på 4., 7. og 10. klasse-elevens oplevelse af undervisningsmiljøet, elevernes trivsel og faglige resultater i norsk og matematik.

Studiet er baseret på en **tværsnitsundersøgelse** af 1.241 elever fra 4. klasse, 1.256 elever fra 7. klasse samt 1.569 elever fra 10. klasse. Lærerne har vurderet skolemiljøet målt på førnævnte dimensioner, hvorimod undervisningsmiljøet måles ved hjælp af lærernes og **elevernes vurderinger af det sociale miljø i klasserne, skole-hjem-samarbejdet og det fysiske miljø på skolen**. Sidstnævnte dækker bl.a. over eleverne og lærernes samlede vurdering af indeklimaet på skolen, udearealerne, klasseværelsernes udseende mv. Trivsel måles i studiet ved hjælp af et **spørgeskema til eleverne**, der bl.a. belyser, hvorvidt eleverne kan lide at gå i skolen, om de kan lide sig selv, og om eleverne har en positiv opfattelse af egne evner i matematik og norsk og samtidig forventer, at de kan mestre de faglige krav i undervisningen (*self-efficacy*). Der anvendes multipel regressionsanalyse til at belyse effekterne af skolemiljøet på elevernes oplevelse af undervisningsmiljøet samt elevernes trivsel og faglige resultater.

I forhold til undervisningsmiljø viser studiet, at:

- Skolens ledelse har positive effekter på alle tre dimensioner af undervisningsmiljøet. Det gælder særligt for skole-hjem-samarbejdet, der forbedres betydeligt, når skolens ledelse vurderes positivt af lærerne. Skolens ledelse dækker blandt andet over samarbejdet mellem ledelsen og personalet, og i hvilken grad ledelsen inspirerer med nye ideer og viser interesse for den daglige undervisning.
- Et godt samarbejde mellem lærerne på skolen, skolens materielle ressourcer samt lærernes progressive pædagogisk ideologiske orientering påvirker elevernes opfattelse af det fysiske miljø på skolen og det sociale miljø i klasserne positivt. Lærernes pædagogisk ideologiske orientering dækker over de enkelte læreres undervisningsstil, og hvorvidt denne er karakteriseret ved en progressiv pædagogik, hvor eleverne er aktive og medbestemmende i undervisningen, eller ved en traditionel formidlingspædagogik, hvor eleverne i højere grad er passive modtagere af undervisning.
- Elevinddragelse på skoleniveau og skolens udviklingsorientering (dækker over skolens villighed til at afprøve nye ting, om skolen har sat mål for det at være en god skole og om udviklingsarbejdet generelt er målstyret) påvirker undervisningsmiljøet negativt. Elevinddragelse på skoleniveau påvirker hovedsageligt de ældste elevernes (7. og 10. klasse) opfattelse af undervisningsmiljøet negativt, mens skolens udviklingsorientering hovedsageligt påvirker de yngste elevens (4. klasse) opfattelse af skolens fysiske miljø negativt.

I forhold til trivsel viser studiet, at:

- Elevernes vurdering af skolens fysiske miljø samt det sociale miljø i klasserne har positive effekter på elevernes trivsel.
- Samarbejdet mellem lærerne har en begrænset positiv effekt på de yngste elevers trivsel (4. klasse), mens elevinddragelse på skoleniveau har en lille positiv effekt på de ældste elevers trivsel (10. klasse).
- Lærernes positive vurdering af skolens ledelse har en lille negativ effekt på trivsel for eleverne i 10. klasse, mens skolens materielle ressourcer har en negativ effekt på trivslen for eleverne i 7. klasse.
- Analyserne tyder endvidere på, at pigerne trives bedre end drengene på alle tre klassetrin.

I forhold til faglige resultater viser studiet, at:

- Elevernes præstationer påvirkes positivt af elevernes vurderinger af egne evner, samt om eleverne forventer, at de kan mestre de faglige krav i norsk og matematik. Dette gælder uanset klassetrin.
- Elevernes generelle forudsætninger målt ved en test af elevernes kognitive færdigheder har en positiv effekt på elevernes præstationer i norsk og matematik, ligesom elevernes socioøkonomiske baggrund også har en betydning for elevernes faglige præstationer. Elever med en ressourcestærk baggrund klarer sig således bedre i både norsk og matematik end elever med en mindre ressourcestærk baggrund.
- Lærernes vurdering af skolens ledelse har en positiv effekt på de faglige præstationer i norsk og matematik for eleverne i 7. klasse, mens skolens ledelse ikke har nogen effekt på de faglige præstationer for elever i 4. og 10. klasse.

22. Jakobsson, Niklas, Mattias Persson & Mikael Svensson: *Class-Size Effects on Adolescents' Mental Health and Well-Being in Swedish Schools*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Sverige

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: 2008

Samlet evidensvægt: Høj

Dette svenske studie undersøger effekten af klassestørrelse på 9. classes elevers trivsel og mentale sundhed.

Studiet er baseret på en **tværsnitsundersøgelse** af 2.755 elever fordelt på 159 klasser på 40 skoler. Der er stor variation i klassestørrelse (mellem 12 og 33 elever pr. klasse) på tværs af de klasser, som indgår i studiet, og analytisk er det derfor muligt at behandle klassestørrelse (over eller under 25 elever pr. klasse) som en indsats. Trivsel og mental sundhed måles i studiet ved hjælp af elevernes angivelse af, hvor tit de over et helt skoleår oplever at have koncentrationsproblemer, være bekymret, ked af det og/eller svimmel, have hovedpine og/eller ondt i maven. Effekten af klassestørrelse på elevernes trivsel og mentale sundhed belyses med kvasi-eksperimentelle analysestrategier (*regression discontinuity*).

Studiet viser, at klassestørrelse ikke har nogen robust effekt på elevernes trivsel og mentale sundhed. Resultaterne gør sig gældende på tværs af elevernes køn, etnicitet og socioøkonomiske baggrund målt ved forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet og forældres civilstatus (fx enlige). Forfatterne konkluderer i lyset af disse resultater, at det ikke er mere sandsynligt, at svenske 9. klasse-elever, der går i en stor klasse (over 25 elever), har flere trivselsmæssige problemer end svenske 9. klasse-elever, der går i en lille klasse (under 25 elever).

23. Jensen, Bente; Anders Holm & Sven Bremberg: *The effect of an inclusive ECEC-intervention program on child strengths and difficulties*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Danmark

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: 2006-2008

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet belyser effekten af indsatsprogrammet *Handlekompetence i pædagogisk arbejde med socialt udsatte børn og unge* (HPA-programmet)⁴ på børns trivsel. Programmet sigter mod generelt at forbedre pædagogikken i daginstitutioner og har et særligt fokus på socialt udsatte børn. Målet med programmet er at udvikle børnene ved at give dem muligheder for udvikling som matcher deres kompetenceniveau.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** i to kommuner. I studiet deltager 58 daginstitutioner – 29 i indsatsgruppen og 29 i kontrolgruppen. I alt deltager 2.314 3-6-årige børn i forsøget.

Pædagogikken i HPA-programmet er inspireret af en række amerikanske førskoletilbud,⁵ som fokuserer på at udvikle børns kognitive og ikke-kognitive kompetencer. Der sættes særligt fokus på åbenhed, motivation for læring, evne til koncentration og temperament. Pædagogikken er ligeledes inspireret af forskning inden for modstandsdygtighed hos børn (*resilience coping*), hvilket medfører fokus på stimulering af børnenes personlige og sociale trivsel, handlingskompetencer og læring såvel som en inkluderende pædagogisk praksis, der giver børnene en følelse af tilhørsforhold og sikkerhed i fællesskaber.

HPA-programmet består af tre dele. For det første består programmet af et vidensdel i form af HPA-kvalifikationsmappe, som indeholder evidensbaseret viden om:

- Socialt ressourcetsvage børn, baggrundsvARIABLE og kompetencer
- Effekter af indsatser baseret på international forskning
- Viden om national lovgivning på daginstitutionsområdet
- Praktikeres erfaringsbaserede viden på området.

Pædagogerne og pædagogmedhjælperne blev opfordret til at indarbejde de aspekter, som de fandt relevante, i deres egen praksis.

For det andet fik pædagoger og pædagogmedhjælperne mulighed for at reflektere over deres egen praksis i refleksionsgrupper, hvor der tages udgangspunkt forskellen mellem daglig praksis i daginstitutionerne og den viden, som er tilgængelig i HPA-kvalifikationsmappen. Refleksionsgrupperne fungerer dermed som et redskab for at finde frem til forbedrede praksisser i daginstitutionerne. I gennemsnit blev der afsat 17 timer til refleksionsgrupperne over 21 uger, hvilket var væsentligt mindre end anbefalet. For det tredje består programmet af en implementeringsdel, hvor de enkelte daginstitutioner udvikler deres egne procedurer for implementeringen af nye rutiner. I denne del af processen får de ansatte træning og supervision i dokumentation og evaluering.

Børnenes trivsel måles ved hjælp af **Strengths and Difficulties Questionnaire**, der består af fem subskalaer; emotionelle symptomer, adfærdsproblemer, hyperaktivi-

⁴ Action competences in social pedagogical work with socially endangered children (ASP program).

⁵ Perry Preschool Program, Abecedarian project og Tools of the Mind Curriculum.

tet/manglende opmærksomhed, problemer med jævnaldrende samt prosocial adfærd. De ansatte i daginstitutionerne udfyldte SDQ for børnene tre gange i løbet af forsøget – ved forsøgets start, otte måneder inde i forsøget og efter 20 måneder. Samlet varede indsatsen 21 måneder. Effekten af programmet blev analyseret ved brug af regressionsanalyse og kvasi-eksperimentelle analysemetoder.

Undersøgelsen viser, at indsatsen har en positiv og voksende effekt på emotionelle symptomer, adfærdsproblemer og hyperaktivitet/manglende opmærksomhed, om end effektstørrelsen ikke er stor. Der ses ikke en effekt på relationer til jævnaldrende og prosocial adfærd. Resultaterne peger også på, at indsatsen har større effekt på børn af veluddannede mødre i sammenligning med børn af mødre med en kort uddannelse. Det indikerer, at indsatsen øger socioøkonomiske forskelle snarere end mindsker dem.

24. Jensen, Bente; Astrid W. Rasmussen & Peter Jensen: *Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud – modelprogram*

Type: Rapport

Land: Danmark

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: 2011-2013

Samlet evidensvægt: Høj

Undersøgelsen belyser effekterne af *Vidensbaseret indsats over for udsatte børn i dagtilbud* (VIDA), der er en tidlig indsats i dagtilbud, som sigter mod at fremme udsatte børns trivsel og læring gennem en inkluderende pædagogik. VIDA implementeres i almindeligdagtilbuddet og sætter fokus på pædagogerne kvalificering.

Undersøgelsen er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** i fire kommuner. 129 daginstitutioner og 6.833 3-6-årige deltager i undersøgelsen. Der er 89 institutioner i indsatsgruppen, mens 40 institutioner udgør kontrolgruppen. Undersøgelsen undersøger effekten af to forskellige indsatsprogrammer – VIDA-Basis og VIDA-Basis+. VIDA-Basis består af et uddannelses- og træningsforløb for pædagoger og pædagogmedhjælpere, hvor undervisning og lokale udviklingsforløb indgår som elementer. Undervisningen omhandler teoretisk og forskningsbaseret viden om børn, læring og inklusion og giver ligeledes deltagerne mulighed for at reflektere over og dele viden. I de lokale udviklingsforløb sættes viden fra undervisningen konkret i spil ved at igangsætte lokale forsøg i institutionerne. Disse forsøg varer mindst en måned, og alle i institutionen tager del i dem og evaluerer dem efterfølgende. Dermed trænes pædagogerne i at analysere, reflektere over og evaluere egne aktiviteter rettet mod at styrke børns trivsel og læring. VIDA-Basis+ har det samme indhold som VIDA-Basis, men der er tilføjet et forældrefokus, som indebærer aktiv forældreinvolvering samt kurser og fælles refleksion med deltagelse af forældre. I forbindelse med VIDA-uddannelsen er der endvidere udviklet en række materialer og værktøjer, som kan understøtte implementeringen af programmerne. VIDA-programmet gennemføres i løbet i en periode på et år og gentages det efterfølgende år.

Tre gange i løbet af forsøget – ved starten af indsatsen, midtvejs og afslutningsvis – udfylder pædagogerne spørgeskemaer om børnenes trivsel og læring. Børnenes trivsel måles ved hjælp af **Strengths and Difficulties Questionnaire** (SDQ), der består af fem sub-skalaer; emotionelle problemer, adfærdsproblemer, hyperaktivitet/manglende opmærksomhed, kammeratskabsproblemer samt prosocial adfærd. Børnenes læringskompetencer måles ved hjælp af læringsmål inspireret af **Qualifications and Curriculum Authority, Child Social Behavior Questionnaire** og udvalgte andre items. Effekten af de to VIDA-programmer på henholdsvis børnenes trivsel og læring afdækkes via hierarkiske modeller og kvasi-eksperimentelle analysemodeller.

Undersøgelsen viser, at VIDA-Basis-indsatsen har en overordnet positiv effekt på den samlede SDQ-score (summen af de første fire SDQ-dimensioner) og endvidere har en særskilt positiv effekt på to af de fem SDQ-dimensioner, idet emotionelle problemer og adfærdsproblemer reduceres. VIDA-Basis+ har kun en positiv effekt på børns adfærdsproblemer, og der er ingen overordnet effekt på den samlede SDQ-score for denne indsats.

Undersøgelsen viser ligeledes en række forskelle i effekten af de to indsatsprogrammer for forskellige grupper. Undersøgelsen indikerer, at den positive effekt af VIDA-Basis kun gælder for børn af højtuddannede mødre, men ikke for børn af mødre med lavt uddannelsesniveau. Til gengæld har VIDA-Basis en positiv effekt på kammeratskabs-

problemer for børn af anden etnisk herkomst end dansk, mens den ikke har effekt på etnisk danske børn. VIDA-Basis+ har ligeledes en positiv effekt på kammeratskabsproblemer for børn fra lavindkomstfamilier. Med hensyn til børnenes læring har hverken VIDA-Basis eller VIDA-Basis+ en effekt. Dermed indikerer analysens resultater, at børnesammensætningen kan have en betydning for effekten af de to programmer.

25. Karasimopoulou, Smaragda; Derri Vassiliki & Eleni Zervoudaki: *Children's Perspectives About Their Health-Related Quality of Life: Effects of a Health Education-Social Skills Programme*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Grækenland

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af et undervisningsprogram, *Skills for Primary School Children (SPSC)*, på blandt andet elevers trivsel og opfattelse af skolens undervisningsmiljø. SPSC-programmet har til formål at udvikle elevernes personlige og sociale kompetencer, herunder håndtering af konflikter og følelsesmæssige udfordringer.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 286 græske 5. og 6. klasse-elever. 128 af eleverne deltager i SPSC-undervisningsprogrammet og modtager en ugentlig lektion i forbindelse hermed, mens kontrolgruppen udgøres af de resterende 158 elever, der modtager undervisning som sædvanligt.

SPSC-programmet består af 33 lektioner, hvor eleverne i fællesskab med læreren bl.a. opstiller regler for, hvordan man behandler hinanden godt i klassen, så eleverne lærer at respektere hinandens følelser. Som led i undervisningsprogrammet udforsker eleverne endvidere deres egne evner ved at afprøve nye ting og opstille mål for egen udvikling, fx at de gerne vil lære at cykle. Hensigten er, at eleverne opnår en større tiltro til egne evner, når de afprøver nye ting og herigennem får indfriet deres egne ambitioner. Undervisningsprogrammet forløber over 23 uger og afvikles af skolens lærere, der er blevet efteruddannet i undervisningsprogrammets indhold forud for implementeringen af programmet.

Trivsel og elevernes opfattelse af skolens undervisningsmiljø måles i studiet ved hjælp af **The Kidscreen-52 Questionnaire**, hvor eleverne eksempelvis angiver, hvorvidt de indenfor den seneste uge er kommet godt ud af det med deres lærere, og om de har haft det godt. Der gennemføres før- og eftermålinger af elevernes opfattelse af undervisningsmiljø og trivsel. Effekten af undervisningsprogrammet på elevernes trivsel og syn på skolens undervisningsmiljø afdækkes ved hjælp af variansanalyse.

Analysen viser, at undervisningsprogrammet har en positiv effekt på elevernes opfattelse af skolens undervisningsmiljø. Eleverne, der deltager i SPSC-undervisningsprogrammet, vurderer således undervisningsmiljøet mere positivt, end de elever der ikke deltager i undervisningsprogrammet. Analysen viser ikke nogen effekt af SPSC-undervisningsprogrammet på elevernes trivsel.

26. **Katz, Jennifer & Marion Porath: *Teaching to Diversity: Creating Compassionate Learning Communities for Diverse Elementary School Students***

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Canada

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af et undervisningsprogram, *Respecting Diversity*, på kvaliteten af undervisningsmiljøet for canadiske 4.-7. klasse-elever. Formålet med undervisningsprogrammet er tosidigt. For det første er programmet tilrettelagt med henblik på at udvikle sociale og interkulturelle færdigheder hos samt respekt for forskellighed blandt eleverne. For det andet er det hensigten, at programmet skal fremme udviklingen af et inkluderende undervisningsmiljø. Begge formål fremmes ved at inkorporere forskellige læringsmoduler og læringsstile i undervisningen baseret på teorien om forskellige intelligenser (*Multiple Intelligences Theory*).

Undersøgelsen er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 218 elever. 121 elever udgør indsatsgruppen og deltager i undervisningsprogrammet, mens 97 elever udgør kontrolgruppen. Der er gennemført før- og eftermålinger for begge grupper.

Undervisningsprogrammet forløber over tre måneder og består af ni lektioner, hvor eleverne i grupper eller individuelt løser en række opgaver, der tager udgangspunkt i de forskellige intelligenser. Opgaverne skal øge elevernes bevidsthed om, at der er mange måder at være dygtig på. Kvaliteten af undervisningsmiljøet måles i studiet ved hjælp af forskellige delkomponenter af **Sense of School as a Community**, **The Global Portrait of Social and Moral Health for Youth** (GPSMHY) og **The Louvain Loneliness Scale for Children and Adolescents**. De forskellige delkomponenter giver tilsammen et mål, der bl.a. belyser, hvorvidt eleverne føler sig støttet af lærere og kammeraterne i klassen, og om eleverne føler, at de socialt og fagligt hører til i klassen. Effekten af undervisningsprogrammet på kvaliteten af undervisningsmiljøet afdekkes ved hjælp af en multivariat variansanalyse og kvalitative interviews med lærere og elever.

Analysen indikerer, at undervisningsprogrammet medvirker til at skabe et positivt og inkluderende undervisningsmiljø i de klasser, som gennemgår programmet *Respecting Diversity*. De elever, som har deltaget i undervisningsforløbet, føler sig i højere grad støttet af lærere og kammerater, føler et stærkere tilhørsforhold til klassen og føler sig mere fagligt og socialt accepteret end eleverne i kontrolgruppen, der ikke har gennemgået forløbet. Interviews med lærere og elever understøtter disse resultater.

27. Koth, Christine W., Catherine P. Bradshaw & Philip J. Leaf: *A Multilevel Study of Predictors of Student Perceptions of School Climate: The Effect of Classroom-Level Factors*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger den relative betydning af en række forskellige elev-, klasse- og skolekarakteristika for amerikanske 5. klasse-elevs opfattelse af undervisningsmiljøet på deres skole. Studiet belyser bl.a. om skole- og klassestørrelse, lærernes uddannelsesbaggrund og antal års erfaring samt klassens andel af elever, der regelmæssigt forstyrrer undervisningen, påvirker elevernes opfattelse af skolens undervisningsmiljø. Studiet er baseret på en **tværsnitsundersøgelse** af 2.468 amerikanske 5. klasse-elever. Kvaliteten af skolernes undervisningsmiljø måles i studiet ved hjælp af to delkomponenter fra **School Climate Survey**, henholdsvis orden og disciplin samt motivation overfor skolegang, hvor førstnævnte bl.a. belyser elevernes følelse af tryghed på skolen, og sidstnævnte bl.a. belyser, om eleverne kan lide at gå på skolen. Der anvendes hierarkiske, lineære modeller i analysen.

Analysen viser, at elevernes opfattelse af skolens undervisningsmiljø påvirkes negativt af klassernes andel af elever, der regelmæssigt forstyrrer undervisningen. Samtidig viser analysen, at elever i store klasser med erfarne lærere opfatter skolens undervisningsmiljø som dårligere end elever i små klasser, der ligeledes undervises af erfarne lærere. Elever i store klasser med mindre erfarne lærere opfatter derimod skolens undervisningsmiljø som bedre end elever i små klasser der undervises af mindre erfarne lærere. Derudover viser analyserne, at en række faktorer kun påvirker den ene af de to komponenter af undervisningsmiljøet, orden og disciplin og motivation over for skolegang, som studiet belyser. Elevernes følelse af tryghed på skolen påvirkes således positivt af lærernes undervisningserfaring, når der er et gennemsnitligt antal i klassen (23,1 elever), mens elevernes tryghedsfølelse påvirkes negativt af stor udskiftning i lærerstaben. Elevernes motivation overfor skolegang påvirkes positivt af klassestørrelse, idet analyserne indikerer, at elever med mindre erfarne lærere bedre kan lide at gå i skole, jo større klasse de går i. Endvidere peger analysen på, at eleverne bedre kan lide at gå i skole, når skolen har et mindre elevantal. Køn og etnicitet forklarer dog hovedparten (65-85 pct.) af de forskelle i elevernes opfattelse af skolernes undervisningsmiljø, som studiet afdækker.

28. Linnenbrink, Elizabeth A.: The Dilemma of Performance-Approach Goals: The Use of Multiple Goal Contexts to Promote Students' Motivation and Learning

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2005

Årstal for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af to forskellige pædagogiske tilgange til anvendelsen af læringsmål i undervisningen samt betydningen af elevernes tilgang til læring på trivsel og matematiske færdigheder for amerikanske 5. og 6. klasse-elever. Den ene pædagogiske tilgang til læringsmål i undervisningen har fokus på elevernes faglige progression og løbende tilegnelse og udvikling af faglige færdigheder (*mastery goals orientation*). Den anden pædagogiske tilgang har fokus på elevernes præstationer og elevernes løbende demonstration af deres faglige kompetencer i undervisningen (*performance goals orientation*).

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 237 elever fordelt på tre indsatsgrupper. Alle indsatserne retter sig mod matematikundervisningen og har følgende indhold:

- I den første indsatsgruppe (52 elever) bygges undervisningen op om læringsmål med fokus på progression og elevernes løbende tilegnelse af faglige færdigheder. Det sker eksempelvis ved, at lærerne i undervisningen fokuserer mere på processen i forhold til at løse matematiske opgaver frem for det rigtige resultat, fremhæver elevernes fejl som positive læringsmuligheder og tildeler eleverne point baseret på deres fremgang i stedet for deres præstationer.
- I den anden indsatsgruppe (92 elever) bygges undervisningen op om læringsmål med fokus på elevernes præstationer og demonstration af faglige kompetencer. Det sker eksempelvis ved, at lærerne i undervisningen fremhæver de elever, der klarer sig bedst, giver feedback med udgangspunkt i karakterer og testresultater og tildeler eleverne point baseret på, hvor godt de klarer sig fagligt relativt til klassekammeraterne.
- I den tredje og sidste indsatsgruppe (93 elever) bygges undervisningen op om en kombination af de to pædagogiske tilgange til anvendelsen af læringsmål. Lærerne, der underviser denne gruppe, giver eksempelvis feedback med udgangspunkt i elevernes muligheder for at forbedre sig og tydeliggør samtidig, at eleverne kan overhale deres dygtigere klassekammerater, såfremt de forbedrer sig på de pågældende punkter. Eleverne i denne indsatsgruppe tildes point baseret på deres faglige fremgang relativt til klassekammeraternes.

I alle indsatsgrupper fremgår elevernes point og indbyrdes rangering af en planche, der hænger centralt i klasseværelset. Lærerne instrueres i de forskellige tilgange, inden indsatserne implementeres, og understøttes undervejs i forløbet af eksterne konsulenter, der bl.a. kommer med forslag til, hvordan lærerne skal give eleverne feedback med udgangspunkt i de forskellige tilgange.

Trivsel belyses i studiet ved hjælp af tre forskellige instrumenter, der alle har et snævert fokus på, hvordan eleverne trives i matematikundervisningen. Det drejer sig om henholdsvis **Mood Structures**, hvor eleverne eksempelvis angiver, hvorvidt de generelt er glade, når de har matematik, eller om de føler sig udmattede i matematikundervisningen, **Motivated Strategies for Learning Questionnaire** (MSLQ), der bl.a. belyser elevernes grad af eksamensskræk samt **Patterns of Adaptive Learning Scale**

(PALS), der belyser elevernes tiltro til egne evner i matematik (*self-efficacy*). Elevernes matematiske færdigheder måles ved hjælp af en test baseret på det undervisningsforløb, som eleverne har gennemgået i undersøgelsesperioden. Effekten af indsatserne kontrolleres desuden for elevernes iboende (intrinsiske) tilgang til de forskellige læringsmål, der belyses ved hjælp af et spørgeskema. Elevernes tilgang til læring, trivsel og matematiske færdigheder måles før og efter implementeringen af indsatsen, der forløber over fem uger. Effekten af de forskellige pædagogiske tilgange til læringsmål på elevernes trivsel og matematiske færdigheder afdækkes ved hjælp af en multivariat variansanalyse.

Analysen indikerer, at de forskellige pædagogiske tilgange til læringsmål ikke har nogen generel effekt på elevernes trivsel. Imidlertid indikerer analysen, at elever, der har en intrinsisk læringsorientering mod faglig progression og udvikling, har større tiltro til egne evner i matematik samt bedre matematiske færdigheder, end elever der orienterer sig mod faglige præstationer og demonstrationen af egne evner. Elever, der i højere grad orienterer sig mod faglige resultater og demonstrationen af egne evner, lider derimod mere af eksamensskræk, end elever der orienterer sig mod udviklingen af deres egne kompetencer. Elevernes intrinsiske orientering mod faglige resultater har dog en positiv effekt på elevernes indstilling til matematikundervisningen.

29. Linares, Oriana L.; Nicole Rosbruch, Marcia B. Stern, Martha Edwards, Gillian Walker, Howard B. Abikoff, Jose Ma. J. Alvir: *Developing Cognitive-Social-Emotional Competencies to Enhance Academic Learning*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

Årstal for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af et undervisningsforløb, *Unique Minds School Program* (UMSP), som sigter mod at udvikle elevernes kognitive, sociale og emotionelle færdigheder, herunder blandt andet elevernes trivsel, undervisningsmiljø og læring.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperiment** med 119 elever i alderen 8-11 år (4.-5. klasse) fordelt på to skoler. Eleverne på den ene skole udgør indsatsgruppen, der undervises efter UMSP-undervisningsforløbet, mens eleverne på den anden skole udgør kontrolgruppen. UMSP-undervisningsforløbet består af en ugentlig lektion på ca. en halv time, som er baseret på klassespecifikke lektionsplaner. Undervisningen omhandler følgende tematikker på tværs af 4.-5. klasse:

- Unikhed
- Problemløsning og personligt ansvar
- Følelser, stress og mestring (*coping*)
- Redskaber til at kunne styre egen adfærd (*self-management*) og selv-monitorering
- Sammenhæng mellem krop og sjæl (*mind-body connections*).

Hver undervisningsgang følger en fast struktur, og lærerne anvender forskellige redskaber og tilgange i undervisningen, såsom hånddukker, rollespil, klasses Diskussioner, musik, bevægelse, billedkunst og drama. Aktiviteterne sigter efter at påvirke elevernes kognitive, sociale og emotionelle færdigheder. Eleverne følges over de to skoleår, som indsatsen varer.

Elevernes trivsel, undervisningsmiljø og læring måles før, midtvejs og efter den toårige indsats. Elevernes trivsel måles ved hjælp af **Morgan-Jinks Student Efficacy Scale** (MJSES), som består af 34 udsagn vedrørende elevernes syn på succes i skolen og socialt. Undervisningsmiljøet måles med **Classroom Observation Rating Scale** (CORS), som består af ni udsagn vedrørende klassens sociale klima og elevernes adfærd, som observeres af eksterne observatører. Endelig måles elevernes læring ved hjælp af deres karakterer i læsning og matematik. Analysen foretages ved brug af hierarkiske, lineære modeller.

Undersøgelsen indikerer, at eleverne på indsatskolen oplever større trivsel målt ved MJSES end eleverne på kontrolskolen, og resultaterne indikerer endvidere, at effekten bliver større over tid. Ligeledes indikerer analysen, at eleverne på indsatskolen opnår bedre karakterer i matematik end eleverne på kontrolskolen, både over tid og efter de to års indsats. Til gengæld er der ingen effekt af indsatsen på undervisningsmiljøet.

30. Maxwell, Lorraine E. & Emily J. Chmielewski: *Environmental personalization and elementary school children's self-esteem*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af en "personliggørelse" af det fysiske undervisningsmiljø på selvværdet blandt elever i børnehaveklassen og 1. klasse på to amerikanske skoler. Personliggørelse af det fysiske undervisningsmiljø betragtes som ét af flere aspekter af det fysiske undervisningsmiljø og dækker over brugen af personlige eller fælles genstande til at dekorere klasseværelset.

Undersøgelsen baserer sig på et **kvasi-eksperimentelt design** med en indsatsgruppe, hvor personliggørelsen af klasseværelset øges, og en kontrolgruppe, hvor man ikke ændrer på personliggørelsen af klasseværelset. I undersøgelsen deltager 38 børnehaveklasse- og 1. klasses elever fordelt på seks klasser på to forskellige skoler. Ved lodtrækning udtrækkes tre af klasserne til at være indsatsklasser og de resterende tre klasser til at være kontrolklasser. De to aldersgrupper har undervisning sammen på nær i matematik og læsning, hvor eleverne inddeles efter alder og evner. Der er ingen forskel på indsats- og kontrolgruppen i formålingen af trivsel, men det pointeres, at der kan være uspecificerede karakteristika i de to grupper, som designet ikke tager højde for.

Indsatsen består i, at klasseværelserne i indsatsklasserne dekorerer med tegninger, plancher mv., der lever op til følgende tre kriterier:

- De er lavet af børn
- Eleverne har en direkte forbindelse til materialerne
- Materialerne placeres i børnenes øjenhøjde.

Forinden har indsatslærerne modtaget en liste med forslag til projekter, der kan bidrage til personliggørelse af klasseværelset. Indsatsen forløber over seks uger.

Elevernes selvværd måles ved hjælp af to forskellige måleredskaber. Det første måleredskab er **Children's Inventory of Self-esteem (CISE)**, som består af 64 udsagn, som læreren besvarer, om er sande eller falske for hver enkelt elev. Der spørges eksempelvis til generthed, stædighed og selvkontrol. Det andet måleredskab er **Self-Esteem Index (SEI)**, som består af 80 items, der måler fire dimensioner af børns selvtillid i forhold til skolen, hjemmet, sociale relationer og personlig selvtillid. Eleverne besvarer spørgsmålene selv og har mulighed for hjælp af deres lærer til forklaringer og oplæsning. Effekten af, at personliggøre undervisningsmiljøet på elevernes selvværd, afdækkes ved hjælp af en variansanalyse.

Undersøgelsen indikerer, at personliggørelse af undervisningsmiljøet har en effekt på elevernes selvværd målt ved CISE. Lærerne angiver højere selvværd efter indsatsen for de elever, som har modtaget indsatsen, mens selvværdet i kontrolgruppen er uændret. Der findes derimod ikke en effekt af at personliggøre undervisningsmiljøet på elevernes selvtillid målt ved SEI. Resultaterne tyder dog på, at elevernes alder medierer effekten, idet der er en effekt på selvværdet for 1. klasse-eleverne, men ikke for børnehaveklasse-eleverne.

I studiet pointeres det, at der er visse usikkerheder i forhold til undersøgelsens resultater. Det drejer sig for det første om uspecificerede karakteristika ved de to grupper, som undersøgelsen ikke kontrollerer for. For det andet er der risiko for, at effekten skyldes ændring i udsmykningen og ikke indholdet, dvs. personliggørelsen, i udsmykningen. For det tredje er der risiko for, at indsatslærernes viden om forsøget har påvirket resultatet. Endelig er der begrænsede muligheder for generalisering på grund af den lille sample (38 elever) og elevernes etniske og socioøkonomiske sammensætning.

31. Mendelson, Tamar; Mark T. Greenberg, Jacinda K. Dariotis, Laura Feagans Gould, Brittany L. Rhoades & Philip J. Leaf: *Feasibility and Preliminary Outcomes of a School-Based Mindfulness Intervention for Urban Youth*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger, hvorvidt et skolebaseret mindfulness-program, der består af en række vejrtræknings-, afslapnings- og yogaøvelser, kan skabe positive trivselsmæssige og sociale effekter for amerikanske 4. og 5. klasse-elever, der kommer fra socialt belastede områder i Baltimore City.

Undersøgelsen er baseret på **før- og eftermålinger** af 82 elever. Eleverne er fordelt på to indsatskoler og har frivilligt meldt sig til programmet. I studiet sammenholdes de trivselsmæssige effekter for de deltagende elever (42) med en sammenlignelig gruppe elever (40) fra to skoler, der ikke gennemfører mindfulness-programmet. Eleverne i indsatsgruppen deltager i én daglig lektion fire dage om ugen, der forestås af personer uddannet i mindfulness-teknikker. Programmet forløber over 12 uger.

Elevernes trivsel måles ved hjælp af **Emotion Profile Inventory** (EP), der bl.a. belyser, hvor ofte eleverne har følt sig glade, irriterede, afslappede mv. indenfor de seneste par dage. Ved hjælp af **Responses to Stress Questionnaire** (RSQ) og **Short Mood and Feelings Questionnaire – Child Version** (SMFQ-C) undersøger studiet endvidere, hvorvidt programmet påvirker elevernes reaktioner på stressede situationer, som f.eks. konflikter med klassekammeraterne og/eller lærerne, samt hvorvidt programmet mindsker omfanget af depressive symptomer hos de elever, der deltager i mindfulness-programmet. De sociale effekter af mindfulness-programmet måles ved hjælp af spørgeskemaet **People In My Life** (PIML), der belyser, hvorvidt eleverne har positive forhold til klassekammerater, lærere og skolen generelt. De trivselsmæssige effekter af programmet afdækkes ved hjælp af en varians- og regressionsanalyse.

Analyserne indikerer, at der ikke er nogen trivselsmæssige eller sociale forskelle mellem de elever, der har deltaget i det skolebaserede mindfulness-program, og elever, der ikke har deltaget i programmet. Programmet påvirker tilsyneladende heller ikke elevernes niveau af depressive symptomer. Disse resultater fastholdes desuden ved kontrol for elevernes køn, alder og klassetrin samt elevernes niveau af trivsel, positive sociale forhold og omfang af depressive symptomer inden deltagelse i programmet. Imidlertid tyder resultaterne af analysen på, at mindfulness-programmet påvirker elevernes reaktioner i stressede situationer positivt. De elever, der har deltaget i mindfulness-programmet, er således bedre til at håndtere stressede situationer, end elever der ikke har deltaget i programmet.

32. Miller, David J. & Derek P. Robertson (2010): Using a Games Console in the Primary Classroom: Effects of 'Brain Training' Programme on Computation and Self-Esteem

Type: Journal article

Land: Skotland

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: 2007

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger, hvordan brugen af kommercielle computerspil i undervisningen, nærmere bestemt *Dr. Kawashima's Brain Training Game*, påvirker selvtilliden (self-esteem) og matematiske færdigheder hos skotske 6. klasses elever.

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med en indsats-, en sammenlignings- og en kontrolgruppe. I indsatsgruppen, der består af 21 elever, spiller eleverne *Dr. Kawashima's Brain Training Game* 20 minutter dagligt i hele indsatsperioden. Spillet består af en række opgaver, der er designet til at træne elevernes hukommelse og færdigheder indenfor blandt andet hovedregning. Hver fjerde dag gennemfører eleverne et *Brain-Age Check* i programmet, der giver eleverne feedback på deres progression i løsningen af spillets opgaver. I sammenligningsgruppen, der består af 31 elever, deltager eleverne i stedet i aktiviteter baseret på *Brain Gym*-undervisningsteknikker, der indebærer en række fysiske øvelser designet til at aktivere elevernes kognitive evner og dermed udløse et større læringspotentiale for hver enkelt elev. Eleverne deltager i *Brain Gym*-sessioner i et omfang, der svarer til indsatsgruppens anvendelse af computerspillet. Kontrolgruppen, der består af 19 elever, har undervisning som vanligt.

Elevernes selvtillid og matematiske færdigheder måles før og efter indsatsen, der forløber over ti uger. I studiet måles elevernes selvtillid ved hjælp af **The Burnett Self Scale** (BSS), hvor eleverne bl.a. angiver, hvorvidt de generelt er tilfredse med sig selv, og om de har tiltro til egne faglige kompetencer. Elevernes matematiske færdigheder belyses ved hjælp af en matematisk test, The Number Challenge, der afspejler de nationale krav til matematiske færdigheder på 6. klasses trin i Skotland. Der gennemføres før- og eftermålinger af elevernes selvtillid såvel som af elevernes matematiske færdigheder. Effekten af anvendelsen af kommercielle computerspil i undervisningen afdækkes ved hjælp af en multivariat variansanalyse.

Studiet viser, at anvendelsen af kommercielle computerspil i undervisningen har positive effekter på elevernes selvtillid. Selvtilliden hos de elever, der dagligt spiller *Dr. Kawashima's Brain Training Game*, forbedres således betydeligt i løbet af indsatsperioden relativt til både sammenlignings- og kontrolgruppen. Eleverne i indsatsgruppen er endvidere blevet hurtigere til at løse matematiske opgaver efter undervisningsforløbet sammenlignet med eleverne i sammenligningsgruppen. Analyserne tyder dog også på, at *Brain Gym*-sessionerne øger elevernes matematiske færdigheder, om end effekten er mindre udtalt hos disse elever end hos eleverne der modtager den computerbaserede undervisning. Studiet viser endvidere, at anvendelsen af kommercielle computerspil i undervisningen i højere grad forbedrer de matematiske færdigheder hos elever, der normalt har svært ved matematik, sammenlignet med de elever der før undervisningsforløbet havde stærke matematiske færdigheder.

33. Miller, David & Teresa Moran: *Theory and Practice in Self-Esteem Enhancement: Circle-Time and Efficacy-Based Approaches – A Controlled Evaluation*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Skotland

År for udgivelse: 2007

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekterne af to undervisningsteknikker, henholdsvis *Circle-Time* og *Efficacy-Based Approaches*, på skotske 6. og 7. klasseelevers selvtillid (*self-esteem*). Selvtillid behandles i studiet som et todimensionelt begreb bestående af selvværd (*self-worth*) og opfattelse af egne evner (*self-efficacy*).

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med to indsatsgrupper og en kontrolgruppe. Den første indsatsgruppe består af 214 elever, hvis otte lærere integrerer undervisningsteknikken *Circle-Time* regelmæssigt i undervisningen i den 4-måneders indsatsperiode. *Circle-Time* består af en række fælles aktiviteter, der laves i en rundkreds, såsom afslapningsøvelser, konflikthåndtering, sanglege mv. Teknikken søger at skabe et klasserumsmiljø, hvor eleverne føler sig hørt, støttet og respekteret af såvel lærere som øvrige klassekammerater. Hensigten med teknikken er at udvikle en følelse af selvværd blandt eleverne. Den anden indsatsgruppe består af 180 elever, hvis syv lærere implementerer undervisningsteknikker baseret på kompetenceudvikling, dvs. *Efficacy-Based Approaches*. Disse teknikker indebærer eksempelvis, at lærerne opstiller individuelle læringsmål for alle elever og regelmæssigt følger op på disse mål, så eleverne sikres løbende feedback og opnår følelsen af personlig succes. Hensigten med disse teknikker er at øge elevernes positive opfattelse af egne evner. Kontrolgruppen består af 125 elever, der modtager undervisning som vanligt gennem hele indsatsperioden.

Selvtillid måles før og efter implementeringen af undervisningsteknikkerne ved hjælp af **Rosenbergs Self-Esteem Scale** (RSE) og en modificeret version af **Self-Liking and Competence Scale** (SLCS), hvor eleverne blandt andet angiver, hvorvidt de indenfor to uger har følt sig tilfredse med sig selv, stolte og kvalificerede. Effekterne af de to forskellige undervisningsteknikker afdækkes ved hjælp af en variansanalyse.

Analysen viser, at undervisningsteknikken baseret på *Circle-Time* har en positiv indflydelse på den ene komponent af elevernes selvtillid, nemlig elevernes selvværd, mens undervisningsteknikkerne baseret på kompetenceudvikling har positive effekter på den anden komponent af elevernes selvtillid, dvs. opfattelse af egne evner. Eleverne i indsatsgrupperne har således en højere selvtillid end eleverne i kontrolgruppen, der har modtaget undervisning som vanligt. Yderligere analyser viser dog, at undervisningsteknikkernes positive effekter på elevernes selvtillid kun gør sig gældende for pigerne, mens hverken *Circle-Time* eller undervisningsteknikkerne baseret på kompetenceudvikling påvirker drengenes selvtillid. Effekterne af undervisningsteknikkerne på pigernes selvtillid er dog forholdsvis begrænsede.

34. Miller, David, Keith Topping & Allen Thurston: *Peer Tutoring in Reading: The Effects of Role and Organization on Two Dimensions of Self-Esteem*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Skotland

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekterne af elev-til-elev læring i læsning (*peer tutoring in reading*) på skotske 6. klasse-elevs selvtillid (*self-esteem*). I studiet behandles selvtillid som et todimensionelt begreb bestående af elevernes selvværd (*self-worth*) og opfattelse af egne kompetencer (*self-competence*).

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med to indsatsgrupper og en kontrolgruppe. I den første indsatsgruppe deltager 81 6. klasse-elever i et aldersdifferentieret elev-til-elev læringsprogram, hvor eleverne matches med et tilsvarende antal 4. klasse-elever og danner læsemakkerpar. I den anden indsatsgruppe deltager 87 6. klasse-elever i et klassebaseret elev-til-elev læringsprogram. Disse elever matches parvist indenfor enkelte klasser, således at stærke læsere danner læsemakkerpar med svage læsere. Eleverne i begge indsatsgrupper er inden programmets implementering blevet instrueret i læseteknikker, der er designet til at øge de svage elevs læsefærdigheder, fx at læse i kor eller at gentage svære ord for hinanden. I begge indsatsgrupper mødes læsemakkerparrene en halv time ugentligt og læser sammen over en periode på 15 uger. Kontrolgruppen består af 92 alderssvarende elever, der modtager undervisning som vanligt i indsatsperioden.

I studiet belyses elevernes selvtillid, herunder elevernes følelse af selvværd og opfattelse af egne kompetencer ved hjælp af **Rosenberg Self-Esteem Scale** (RSE), hvor eleverne blandt andet angiver, hvorvidt de indenfor to uger har følt sig tilfredse med sig selv, dygtige og vellidte af deres klassekammerater. Effekterne af elev-til-elev læringsprogrammerne afdækkes ved hjælp af en variansanalyse.

Studiet viser, at elev-til-elev læringsprogrammerne har positive effekter på elevernes selvtillid sammenlignet med eleverne i kontrolgruppen. Studiet viser således, at det aldersdifferentierede elev-til-elev læringsprogram har positive effekter på 6. klasse-elevens selvværd, opfattelse af egne kompetencer og samlede niveau af selvtillid, mens det klassebaserede elev-til-elev læringsprogram har positive effekter på elevernes opfattelse af egne kompetencer samt på elevernes samlede niveau af selvtillid. Studiet viser inden effekt af det klassebaserede elev-til-elev læringsprogram på de deltagende elevs selvværd. Effekterne af det aldersdifferentierede elev-til-elev læringsprogram er moderate, mens effekterne af det klassebaserede elev-til-elev læringsprogram er begrænsede.

35. Morris, Pamela; Chrishana M. Lloyd, Megan Millenky, Nicole Leacock, Cybele C. Raver & Michael Bangser: *Using Classroom Management to Improve Preschoolers' Social and Emotional Skills: Final Impact and Implementation Findings from the Foundations of Learning Demonstration in Newark and Chicago*

Type: Rapport

Land: USA

Årstal for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: 2007-2009

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet belyser effekten af *Foundations of Learning-programmet* (FOL) på blandt andet undervisningsmiljø og læring i førskoletilbud (*preschools*). FOL-programmet sigter mod at gøre lærere (*preschool teachers*) i stand til bedre at kunne håndtere børns adfærd og fremme et bedre læringsmiljø.

Studiet er baseret på to **randomiserede, kontrollerede forsøg** i henholdsvis Newark, New Jersey og Chicago, Illinois. I Newark deltager 632 børn i 2007-2008, mens 580 børn deltager i Chicago i 2008-2009. I begge forsøg er de deltagende førskoletilbud tilfældigt udvalgt til indsats- og kontrolgruppen.

FOL-programmet implementeres i indsatsgrupperne og består af:

- Træning af lærere i effektiv klasserumsledelse og støtte til børnenes socio-emotionelle udvikling
- Ugentlige konsultationer ved en trivselskonsulent (clinical classroom consultant) i klasseværelset
- Stresshåndterings-workshop for lærerne
- Individuelle konsultationer ved eksterne konsulenter for børn med behov for yderligere støtte.

De to forsøg foregår i meget forskelligartede kontekster og anlægger endvidere et forskelligt fokus, idet Newark-forsøget fokuserer på FOL-indsatsens effekt på undervisningsmiljøet, mens Chicago-forsøget blandt andet fokuserer på børnenes kognitive kompetencer og læring.

I Newark måles undervisningsmiljøet ved observationer foretaget af eksterne observatører ved brug af **Class Assessment Scoring System**, der består af tre dimensioner, henholdsvis positiv klasseledelse (*positive classroom management*), instruerende støtte til læring (*quality of language instruction*) samt tidsstyring (*time management*). I Chicago måles børnenes læring ved hjælp af to deltests fra **Woodcock-Johnson Tests of Achievement III**, som fokuserer på henholdsvis børns tidlige matematik- og læsefærdigheder, samt **Peabody Picture Vocabulary Test**, som måler børnenes sproglige forståelse. FOL-indsatsen blev implementeret i tilstrækkelig grad i både i Newark og Chicago, men i Chicago var omfanget af konsultationer med trivselskonsulenterne halvt så hyppigt som i Newark. Effekten af de to FOL-indsatser belyses ved hjælp af separate regressionsanalyser.

Undersøgelsen indikerer, at FOL-indsatsen i Newark har en positiv effekt på graden af positiv klasseledelse og tidsstyring, mens der ikke ses en effekt på kvaliteten i de sproglige instruktioner. I Chicago har FOL-indsatsen derimod ingen effekt på børnenes læring i forhold til sproglig forståelse, tidlige læsefærdigheder eller matematiske færdigheder.

36. Olson, Erin M.: *The Impact of Early Childhood Educators on Conduct Problems in Preschool Children*

Type: Afhandling

Land: USA

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekterne af en indsats, *The Incredible Years Prevention Program*, der blandt andet sigter mod at forbedre undervisningsmiljøet i klasser i førskoleprogrammer (*preschools*) målrettet børn fra ressourcetsvage hjem. *The Incredible Years Prevention Program*⁶ er implementeret på 14 Head Start-centre⁷ i delstaten Washington, USA, og består af forældreuddannelse og efteruddannelse af lærere (*early childhood educators*) med fokus på strategier til god klasserumsledelse og etablering af et positivt undervisningsmiljø. *The Incredible Years Prevention Program* er også implementeret i en dansk kontekst under overskriften *De Utrolige År*.⁸ Den del af undersøgelsen, som er relevant for nærværende kortlægning, beskæftiger sig udelukkende med effekten af efteruddannelse.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 14 Head Start-centre i fem skoledistrikter i samme region i delstaten Washington. De 14 centre er udvalgt på baggrund af demografisk lighed og tilfældigt anvist til henholdsvis indsats- og kontrolgruppe. I alt deltager 36 klasser og 63 pædagoger i forsøget. Indsatsgruppen består af 40 pædagoger i 23 klasser i ni centre, som deltager i efteruddannelsen, mens kontrolgruppen består af 23 pædagoger i 13 klasser i fem centre, som ikke deltager i efteruddannelsen.

Efteruddannelsen består af seks endags workshops, som løber over seks måneder (i alt 36 timer). I efteruddannelsen indgår modellering⁹ via videoklip (*video modelling*), gruppediskussioner, rollespil og udvikling af adfærdsplaner for individuelle børn. Efteruddannelsens pensum dækker følgende emner:

- Fremme af positive relationer til børn og deres familier
- Styrkelse børnenes sociale kompetencer
- At anvende opmuntring for at motivere børn med adfærdsproblemer
- At lære børn proaktivitet
- At håndtere dårlig opførsel vha. grænsesætning, ignorering, timeout, konsekvens og disciplin-hierarkier¹⁰
- At styrke børnenes evner til problemløsning, vredeshåndtering og evner som venner (*friendship skills*)
- At hjælpe børnene med at forstå og sætte ord på følelser
- Samarbejde med forældre.

Flere forskellige indikatorer bruges til at adressere ændringer af undervisningsmiljø og pædagogers kompetencer i forhold til klasserumsledelse. Fælles for alle er, at de udfyldes af uafhængige observatører på baggrund af en eller flere observationsgange af hver 30 minutters varighed. **Classroom Atmosphere Rating** måler både faktorer relateret til klasseværelset (afbrydelser og regeloverholdelse) og lærerrelaterede faktorer

⁶ Indsatsen sigter også mod at forebygge adfærdsvanskeligheder og styrke udsatte børns sociale kompetencer, deraf navnet. Dette falder dog uden for nærværende kortlægnings fokus.

⁷ Head Start har til formål at øge skoleparatheden blandt børn fra ressourcetsvage hjem.

⁸ Se <http://www.socialstyrelsen.dk/born-og-unge/programmer-med-evidens/de-utrolige-ar>

⁹ Indlæring af egenskaber ved at kopiere attituder og strategier hos en person, der har de ønskede egenskaber.

¹⁰ Fx er 'venlig irettesættelse' på trin 2 i disciplin-hierarkiet, mens fratagelse af computertid er på trin 5.

(lydhørhed og opbakning til børnenes arbejdsindsats). **Multi-option Observational System for Experimental Studies** måler hyppighed og varighed af blandt andet positive og negative pædagog-barn interaktioner samt pædagogens brug af ros og kritik. **Teacher Strategies Coder Form** måler positive såvel som uhensigtsmæssige strategier for klasserumsledelse. Effekten af indsatsen undersøges ved hjælp af en variansanalyse.

Undersøgelsen viser, at lærere i indsatsgruppen indgår i færre negative interaktioner med børnene, oftere roser børnene og sjældnere kritiserer børnene sammenlignet med Head Start-lærere i kontrolgruppen. Dog viser studiet ingen effekt af indsatsen på hyppigheden af positive interaktioner. Omvendt indgår lærerne i kontrolgruppen oftere i negative interaktioner, ligesom de oftere retter kritiske bemærkninger mod børnene. Kontrolgruppens brug af ros er uændret.

37. **Peetsma, Thea; Ineke van der Veen, Pjotr Koopman Pjotr & Erik van Schooten:** ***Class Composition Influences on Pupils' Cognitive Development***

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Holland

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: 1997-1999

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af socioøkonomisk og etnisk sammensætning i skoleklasser på elevers trivsel og læring. Endvidere belyser undersøgelsen, hvorvidt der er forskelle i effekten for elever med forskellig socioøkonomisk og etnisk baggrund. Den etniske sammensætning måles ved procentsatsen af elever med anden etnisk baggrund i hver klasse, mens den socioøkonomiske sammensætning måles ved procentsatsen af elever med forældre med ingen eller kort erhvervsfaglig uddannelse.

Studiet er baseret på en **kohorteundersøgelse** af 8.684 hollandske elever i alderen 9-12 år, som blev fulgt fra 4. til 6. klasse. Elevernes trivsel måles med fem udsagn om, i hvor høj grad eleverne har det godt i skolen, og i hvilken grad de føler, at de har et godt forhold til deres lærere, mens deres læring måles ved hjælp af deres resultater i matematik og hollandsk i henholdsvis 4. og 6. klasse. Analysen af effekten af den etniske og socioøkonomiske sammensætning i skoleklasser foretages ved hjælp af en multilevel regressionsmodeller.

Undersøgelsen viser ingen sammenhæng mellem klassers socioøkonomiske og etniske sammensætning og elevernes trivsel. Til gengæld tyder undersøgelsens resultater på, at klassernes socioøkonomiske og etniske sammensætning har nogen om end lille negativ effekt i forhold til elevernes læring. Dog varierer effekten på basis af elevens egen baggrund. Eksempelvis opnår elever med anden etnisk baggrund bedre resultater i matematik i klasser med et flertal af elever med anden etnisk baggrund, mens etnisk hollandske elever klarer sig bedre i klasser med et flertal af hollandske elever. Ligeledes klarer elever med lav socioøkonomisk status sig bedre i hollandsk i klasser med en højere andel af elever med lav socioøkonomisk status. Forskellene mellem forskellige grupperes læring har dog en langt stærkere sammenhæng med karakteristika ved eleverne selv end med sammensætningen i den klasse, de er i. På baggrund af studiet konkluderes det, at de påviste effekter er for små og modsætningsfyldte til, at studiets konklusioner kan godtgøre, at elever med anden etnisk baggrund eller lav socioøkonomisk status i højere grad fordeles ud på forskellige skoler.

38. Pérez-Escoda, N., G. Filella, A. Alegre & R. Bisquerra: *Developing the Emotional Competence of Teachers and Pupils in School Contexts*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Spanien/USA

Årstal for udgivelse: 2012

Årstal for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger, hvilken effekt et undervisningsprogram med fokus på elevers følelsesmæssige kompetencer har på elevernes personlige og sociale trivsel.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med 423 elever i alderen 6-12 år. Eleverne er fordelt på en indsatsgruppe, som undervises i undervisningsprogrammet, og en kontrolgruppe. Elevernes deltagelse i indsatsgruppen er afhængig af, at deres lærer forinden har deltaget i samme undervisningsprogram for lærere. Alle elever går på offentlige skoler i Spanien i områder med middel-lav socioøkonomisk baggrund. Indsatsen består af 20 aktiviteter fordelt på forskellige tematiske blokke, der relaterer sig til fem forskellige dimensioner af følelsesmæssige kompetencer, herunder emotionel opmærksomhed (*emotional awareness*), emotionel regulering (*emotional regulation*), personlig autonomi (*personal autonomy*), sociale kompetencer (*social competence*) samt livskompetencer og trivsel (*life competencies and well-being*). Eleverne deltager i en aktivitet ugentligt efter en på forhånd fastlagt undervisningsplan. Aktiviteterne gennemføres af elevernes sædvanlige lærere. Den primære strategi i programmet er, at eleverne opfordres til at deltage aktivt i aktiviteterne gennem både individuelt arbejde og gennem gruppearbejde, og skal medvirke til at udvikle elevernes emotionelle kompetencer.

Elevernes trivsel bliver målt med forskellige instrumenter for de forskellige aldersgrupper i undersøgelsen. For 6-8-årige elever bruges **Emotional Competence Observation Instrument**, som består af fem dimensioner, hvoraf trivsel/selvværd indgår i to af dimensionerne. Det drejer sig om:

- Elevernes følelsesmæssige autonomi, som blandt andet består af selvværd (*self-esteem*), livsattitude (*life positive attitudes*) og tro på egne evner (*self-efficacy beliefs*)
- Elevernes livskompetencer og trivsel (*life competencies and well-being*).

For 9-12-årige elever bruges **BarOn Emotional Quotient Inventory**, som består af fire dimensioner, hvoraf dimensionerne om interpersonelle relationer (*interpersonal scale*) og stresshåndtering (*stress management scale*) relaterer sig til trivsel. Trivslen bliver målt med et interval på ni måneder. Effekten af undervisningsprogrammet afdekkes ved hjælp af en hierarkisk, lineær model.

For de 6-8-årige elever indikerer undersøgelsen, at undervisningsprogrammet har en positiv effekt på begge trivselsmål (emotionel autonomi samt livskompetencer og trivsel) indsatsgruppen, mens der ikke er sket en ændring i trivsel i kontrolgruppen. For de 9-12-årige elever indikerer undersøgelsen, at undervisningsprogrammet har en positiv effekt på trivslen på den interpersonelle dimension blandt eleverne i indsatsgruppen, mens der ikke ses en ændring i trivslen i kontrolgruppen. Det er ligeledes også kun indsatsgruppen, der oplever en reduktion på stresshåndteringsdimensionen.

39. **Pesce, Caterina; Avery Faigenbaum, Claudia Crova, Rosalba Marchetti & Mario Bellucci: *Benefits of multi-sports physical education in the elementary school context***

Type: Tidsskriftartikel

Land: Italien

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: 2008-2009

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af idræt baseret på forskellige sportsdiscipliner (multi-sport), undervist af lærere med linjefag i idræt, på børns trivsel (self-efficacy). Multi-sport idrætsundervisningen har fokus på at udvikle børnenes fundamentale motoriske færdigheder, hvilket forventes at være en forudsætning for deres fremtidige motivation til at dyrke idræt.

Undersøgelsen beror på et **kvasi-eksperimentelt design**, hvor der indgår 125 skolebørn i alderen 10-11 år fordelt på fire skoler i Rom. Der indgår fire lærere i undersøgelsen. To lærere er ikke linjefagsuddannet i idræt, mens de andre to lærere er linjefagsuddannet i idræt. Indsatsgruppen (63 børn) modtager multisport undervisning af en linjefagsuddannet lærer, mens kontrolgruppen (62 børn) modtager almindelig idrætsundervisning af en ikke-linjefagslærer. Både linjefags- og ikke-linjefagslærerne underviser eleverne i idræt i overensstemmelse med det italienske curriculum for grundskolen. Dog bliver linjefagslærerne tildelt konkrete retningslinjer for multisportundervisningen. Retningslinjerne er ikke beskrevet nærmere i studiet.

Multisportundervisningen indebærer, at eleverne deltager i flere forskellige sportsdiscipliner og er centreret om leg, færdighedsopbygning og lyst. Sportsdisciplinerne er struktureret ud fra fire didaktiske moduler:

- Balance- og koordinationstræning (pre-tumbling)
- Rytmisk gymnastik
- Små boldspil
- Behændighedsøvelser (dexterity circuits).

Der undervises i hvert modul i otte uger. Både børnene i indsats- og kontrolgruppen deltager i idrætsundervisning én time ugentligt, og undersøgelsesperioden strækker sig over 32 uger. Der gennemføres før- og eftermålinger med henblik på at sammenligne elevernes trivsel over tid samt de to grupper imellem. Elevernes trivsel måles med The social self-efficacy scale i **Perceived Self-Efficacy Questionnaire**. Data analyseres via en multivariat variansanalyse og en envejs-variensanalyse.

Undersøgelsen indikerer, at multisportundervisningen foretaget af linjefagsuddannede idrætslærere har en positiv effekt på elevernes trivsel. Således ses en stigning i elevernes trivsel i indsatsgruppen i løbet af de 32 uger, som indsatsen varer. I kontrolgruppen ses ikke en tilsvarende stigning i trivsel i løbet af samme periode. Undersøgelsens design gør dog, at det ikke er muligt at fastslå, om den forbedrede trivsel skyldes multisportundervisningen, de linjefagsuddannede lærere eller en kombination af disse faktorer.

40. Powell, Lesley, Mollie Gilchrist & Jacqueline Stapley: *A Journey of Self-Discovery: An Intervention Involving Massage, Yoga and Relaxation for Children with Emotional and Behavioral Difficulties Attending Primary Schools*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: England

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger de trivselsmæssige effekter af et skolebaseret mindfulness-program målrettet 8-11-årige elever med særlige behov (*special education needs*) og identificerede følelses- og adfærdsmæssige problemer samt elever i risikozonen for at blive smidt ud af skolen.

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 107 8-11-årige elever. Eleverne er blevet udpeget som elever med følelses- og adfærdsmæssige problemer af skolelederen på den deltagende skole. Skolelederen har efterfølgende fordelt eleverne i en indsatsgruppe (n=53) og en sammenligningsgruppe (n=54). Eleverne i indsatsgruppen undervises af mindfulness-terapeuter i massage-, yoga- og afslapningsøvelser, de efterfølgende kan gøre brug af på egen hånd i stressede situationer i hverdagen. Elever, der modtager ekstra støtte i løbet af skoledagen på grund af særlige uddannelsesmæssige behov, fortsætter hermed parallelt med deltagelse i mindfulness-programmet. Programmet forløber over 12 uger og består af én ugentlig lektion. Sammenligningsgruppen deltager ikke i programmet.

Elevernes trivsel måles ved hjælp af **Strengths and Difficulties Questionnaire** (SDQ), der bl.a. belyser elevernes sociale og psykiske velbefindende. Samtidig udfører lærerne individuelle adfældsprofiler for eleverne før og efter implementeringen af programmet, der bl.a. belyser elevernes selvtillid (*self-confidence*), aktive deltagelse i klassen, kommunikationsevner og reaktioner på udfordringer eller konflikter med klassekammeraterne. De trivselsmæssige effekter af mindfulness-programmet afdækkes ved hjælp af en variansanalyse.

Studiet indikerer, at mindfulness-programmet har positive effekter på elevernes trivsel. Eleverne, der har deltaget i mindfulness-programmet, klarer sig således bedre socialt og psykisk (målt ved SDQ) end eleverne i sammenligningsgruppen. Ligeledes tyder analysen på, at mindfulness-programmet også har positive effekter på elevernes følelses- og adfærdsmæssige problemer, ifølge lærernes vurderinger. Det gælder hovedsageligt i forhold til elevernes generelle selvtillid, deres samspil med lærerne, deres generelle kommunikationsevner og deres aktivitetsniveau i klassen. Der synes derimod ikke at være positive effekter af programmet, når det gælder elevernes selvkontrol, selvtillid i samspillet med klassekammerater eller koncentrationsevner.

41. Ramirez, Sylvia; Sachin Jain, Leila L. Flores-Torres, Roxanna Perez & Ralph Carlson: *The Effects of Cuento Therapy on Reading Achievement and Psychological Outcomes of Mexican-American Students*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling:

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af Cuento-terapi på børns trivsel (*self-esteem*) og faglige læring. Cuento-terapi er en terapiform, der anvender spansksprogede historier (*tales*) i undervisningen, og som retter sig mod latinamerikanske børn.

Undersøgelsen er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg**, hvor der indgår 58 mexicansk-amerikanske 3. klasse-elever i alderen 8-10 år. Børnene er fordelt på to skoler, der er en del af et obligatorisk sommerskoleprogram for svage tosprogede elever i en by i Texas. Eleverne på begge skoler bliver gennem lodtrækning fordelt mellem en indsatsgruppe og en kontrolgruppe. Indsatsgruppen består af 28 elever, mens der indgår 30 elever i kontrolgruppen.

Indsatsgruppen modtager Cuento-terapi. Cuento-terapien indebærer, at et panel bestående af mexicanske og mexicansk-amerikanske rådgivere, lærere og psykologer udvælger spansksprogede traditionelle og moderne historier. Terapien gennemføres af lærere, der selv er tosprogede og har en masteruddannelse i psykologi. Selve udvælgelsen af historierne er baseret på historienes længde, hvorvidt de anses som værende aldersvarende litteratur for målgruppen, og hvorvidt det tematiske indhold, herunder kulturelle værdier, karakterer og ideer, er noget, som børnene kan relatere sig til i deres hverdag. Cuento-terapien forløber over 12 sessioner a ca. én times varighed. Cuento-terapeuten/læreren læser i første halvdel af sessionen op fra en af de udvalgte historier. Først på engelsk derefter på spansk. Herefter taler eleverne om historien ved hjælp af nogle spørgsmål, der stilles til teksten. Dette efterfølges af rollespil, hvor eleverne spiller historiens plot og karakterer. Derefter diskuteres forholdet mellem historien i rollespillet og elevernes egne livssituationer. Kontrolgruppen modtager almindelig undervisning.

Elevernes trivsel måles via spørgeskemaet **Culture-Free Self-Esteem Inventories-Third Edition** (CFSEI-3), der består af 64 items med tilhørende ja/nej svarmuligheder. Til at måle elevernes faglige læring anvendes testen **Texas Assessment og Knowledge and Skills** (TAKS), der består af 36 multiple-choice items. Der gennemføres en variansanalyse af undersøgelsens data.

Undersøgelsen viser, at indsatsgruppen, der har modtaget Cuento-terapi, har øget trivsel, når før- og eftermålingerne sammenlignes. Kontrolgruppen har ikke tilsvarende øget trivsel, når før- og eftermålingerne sammenlignes. Undersøgelsen viser desuden, at der ikke ses en forskel i trivsel, når der måles på køn. Dertil viser undersøgelsen, at der ikke er en målbar effekt på elevernes faglige læring, når indsatsgruppen sammenlignes med kontrolgruppen. Dog har begge grupper en forbedring i den faglige læring, når gruppernes resultater i før- og eftermålingen sammenlignes.

42. Rathunde, Kevin & Mihaly Csikszentmihalyi: *The Social Context of Middle School: Teachers, Friends, and Activities in Montessori and Traditional School Environments*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

Årstal for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet sammenligner almindelige skoler med skoler, som indretter deres undervisning i overensstemmelse med Montessori-konceptet. Hensigten med studiet er at sammenligne de to organisationsformers betydning for undervisningsmiljøet.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design**, hvori der indgår 290 elever i 6. og 8. klasse. Eleverne er fordelt på fem Montessori-skoler (140 elever) og seks almindelige skoler (150 elever).

En Montessori-skole er især karakteriseret ved fem karakteristika, som fungerer som udvælgelseskriterier for skolerne. De fem karakteristika er:

- At skolen har en eksplicit filosofi vedrørende indre (intrinsic) motivation
- At eleverne i ca. to timer om dagen arbejder selvstændigt, hvilket indebærer, at tiden ikke på forhånd er struktureret af læreren. Dertil kommer, at skolen ikke benytter sig af traditionel blokinddeling til at strukturere skoledagen
- At skolen ikke benytter sig af obligatorisk karaktergivning eller standardtest, som har til formål at kunne sammenligne eller niveauintdele eleverne
- At eleverne har formaliserede muligheder for at få indflydelse på deres skolegang via deltagelse i beslutningsprocesser (fx valg af undervisningsmateriale, skolens indkøb, valg af destination ved skoleudflugter mv.)
- At skolen i mindre grad gør brug af forelæsningslignende klasseundervisning, men i stedet opfordrer eleverne til at arbejde individuelt eller i mindre grupper.

De traditionelle skoler er udvalgt ud fra følgende fem karakteristika, der adskiller sig fra Montessori-skolerne:

- At skolerne *ikke* lægger vægt på indre (intrinsic) motivation som styrende princip for uddannelse af eleverne
- At skolerne strukturerer skoledagen gennem en blokstruktur
- At skolerne vurderer elevernes præstationer via karakterer og anvendelse af standardiserede test
- At eleverne ikke har formaliserede muligheder for at deltage i beslutningsprocesser vedrørende deres skolegang
- At skolerne i høj grad gør brug af forelæsningslignende klasseundervisning, der fordrer færdigheder såsom aktiv lytning og notatskrivning i undervisningen.

Elevernes syn på undervisningsmiljøet måles med spørgeskemaet **Students' perception of their schools and teachers**, som består af 15 items fordelt på tre dimensioner, herunder støtte (support), ro og orden i klassen og tryghed. Data analyseres via en multivariat variansanalyse og en single variansanalyse.

Undersøgelsen viser, at der er forskel på elevernes opfattelse af undervisningsmiljøet på henholdsvis almindelige skoler og Montessori-skoler, idet elever på Montessori-skolerne har et mere positivt syn på undervisningsmiljøet end eleverne på de almindelige skoler. Der er kontrolleret for relevante tredjevariable i analysen, herunder forældres uddannelsesniveau, køn og etnisk baggrund.

43. Raver, Cybele C.; Stephanie M. Jones, Christine P. Li-Grining, Molly Metzger, Kina M. Champion & Latriese Sardine: *Improving preschool classroom processes: Preliminary findings from a randomized trial implemented in Head Start settings*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: 2004-2006

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger betydningen af *Chicago School Readiness Project* (CSRP) på undervisningsmiljøet i førskoletilbud (preschools) under Head Start programmet.¹¹ CSRP er et program, der sigter mod at styrke lærernes (preschool teachers) emotionelt støttende klasserumsledelse.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** baseret på to kohorter lærere i henholdsvis efteråret 2004 til foråret 2005 og efteråret 2005 til foråret 2006. I alt deltog 35 førskoletilbudsklasser med 94 lærere og 602 børn. Førskoletilbudsklasserne fordeles tilfældigt mellem indsats- og kontrolgruppe gennem parvis matchning.

CSRP-programmet implementeres i indsatsgruppen og består af fire elementer:

- Træning af lærerne i effektiv klasserumsledelse. Lærerne inviteres til fem træningssessioner på lørdage, som alle varer 6 timer. Der gives en økonomisk godtgørelse for deltagelse i disse sessioner. 75 pct. af lærerne deltog i mindst en træningssession, mens 63 pct. deltog i mere end halvdelen af træningssessionerne. På sessionerne er der fokus på lærernes anvendelse af klasseledelsesstrategier samt emner såsom udvikling af positive relationer til børnene, belønning af børn som udviser god adfærd, samt etablering af klasseregler- og rutiner.
- Ugentlig støtte i undervisningen fra en trivselskonsulent (mental health consultant). Trivselskonsulenterne modtog undervisning i forbindelse med indsatsen og blev matchet med førskoletilbuddene baseret på deres etniske og kulturelle baggrund. Konsulenten hjælper læreren med at implementere klasseledelsesstrategierne. Dette indebærer bl.a. identificering af udfordringer i forbindelse med implementeringen af klasseledelsesstrategien og fremhævelse af succeser.
- Trivselskonsulenterne yder støtte til stresshåndtering for lærerne.
- Individuelle konsultationer ved trivselskonsulenterne for børn med behov for yderligere støtte i løbet af de sidste tre måneder af indsatsperioden.

I kontrolgruppen foregik undervisningen som normalt, omend fik lærerne støtte af en undervisningsassistent for at sikre, at lærer/elev-ratioen var ens i indsats- og kontrolgruppe.

¹¹ Amerikansk program rettet mod børn fra lavindkomstfamilier.

Undervisningsmiljøet blev målt med **Classroom Assessment Scoring System (CLASS)**, som er et observationsredskab til at vurdere kvaliteten af læringsmiljøer, der fokuserer på interaktioner mellem lærere og børnene i klasserne. CLASS består af fire dimensioner:

- Positivt miljø i klassen
- Negativt miljø i klassen
- Læreropmærksomhed
- Adfærdsstyring (behaviour management).

Endvidere kontrolleres der for en lang række demografiske kontrolvariable. Analysen af CSRP-indsatsens betydning for undervisningsmiljøet foretages med hierarkiske, lineære modeller.

Undersøgelsen viser, at CSRP-programmet i indsatsklasserne fører til en stigning i det positive miljø i klassen og et fald i det negative miljø, når der kontrolleres for klassernes niveau på disse faktorer før indsatsen. Imidlertid viser CSRP ikke en statistisk påviselig effekt på dimensionerne læreropmærksomhed og adfærdsstyring på et niveau, som medtages her. På den baggrund konkluderes det, at lærerne kan skabe et bedre undervisningsmiljø, hvis de modtager træning og støtte til at integrere nye rutiner i dagligdagen.

44. **Schwartz, Sarah E.; Jean E. Rhodes, Christian S. Chan & Carla Herrera: *The Impact of School-Based Mentoring on Youths with Different Relational Profiles***

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger, om elevernes "relationsprofil" har en betydning for mentorprogrammets effekt på elevernes trivsel (self-worth) og faglige læring (overall academic performance). Elevernes relationsprofil bestemmes ud fra kvaliteten af deres relationer til henholdsvis forældre, lærere og klassekammerater. Afhængigt af hvor stærke relationer eleverne har, inddeles eleverne i tre grupper: 1) relationelt sårbar gruppe, 2) relationelt tilstrækkelig gruppe og 3) relationelt stærk gruppe. Inddelingen sker på baggrund af en analyse af tre spørgeskemaer vedrørende kvaliteten af elevernes relation til henholdsvis forældre, lærere og klassekammerater, som eleverne selv har udfyldt. Undersøgelsen gennemføres ved hjælp af et **kvasi-eksperimentelt design**, hvori der indgår 1.339 elever på 4.-9. klassetrin fordelt på 71 skoler i USA. Indsatsgruppen består af 565 elever, mens 774 elever indgår i kontrolgruppen. Derudover indgår der 554 mentorer, som enten er gymnasieelever, universitetsstuderende eller voksne, som ikke er studerende. Mentorvejledningen foregår på skolen, hvor mentor og mentee laver aktiviteter sammen. Det kan indebære, at de spiller spil sammen, taler sammen eller gennemfører aktiviteter, der relaterer sig til skolearbejdet, såsom lektiehjælp. Eleverne i indsatsgruppen modtager i gennemsnit 4,9 måneders mentorvejledning med et gennemsnit på 3,1 mentormøder om måneden. Studiet undersøger mentorprogrammets virkning via syv outcome-mål, hvor trivsel og faglig læring er to af de syv mål.

Til at måle trivsel anvendes en sub-skala i spørgeskemaet **Self-Esteem Questionnaire** bestående af otte items, som udfyldes af eleverne. Elevernes faglige læring måles med en fempunktsskala, hvor lærerne vurderer elevernes faglige standpunkt. Sammenhængen mellem elevernes relationsprofil og mentorprogrammet samt mentorprogrammets virkning på trivsel og faglig læring afdækkes via en multilevel regressionsanalyse.

Undersøgelsen indikerer, at elevernes relationsprofil ikke har betydning for mentorprogrammets effekt på elevernes trivsel. Studiet kan således ikke vise en målbar virkning i forskellen på trivsel, når indsatsgrupperne sammenlignes med kontrolgrupperne. I relation til faglig læring viser studiet, at den relationelt tilstrækkelige gruppe (midtergruppen), som er en del af mentorordningen, har bedre faglige resultater end den tilsvarende kontrolgruppe. Hverken hos den relationelt stærke eller relationelt sårbare gruppe var der målbare forskelle mellem indsats- og kontrolgruppe i forhold til faglig læring.

45. Sørli, Mari-Anne & Terje Ogden: *Immediate Impacts of PALS: A School-Wide Multi-Level Programme Targeting Behaviour Problems in Elementary School*

Type: Tidsskriftartikel

Land: Norge

Årstal for udgivelse: 2007

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af programmet *Positive Behaviour, Interactions and Learning Environment in Schools* (PALS), blandt andet i forhold til undervisningsmiljø. Undersøgelsen gennemføres ved hjælp af et **kvasi-eksperimentelt design**. I studiet indgår der i alt 735 elever fra 3.-7. klasse, fordelt på fire indsatskoler (363 elever) og fire kontrolskoler (372 elever). Derudover indgår 82 lærere i undersøgelsen. Indsats-skolerne udvælges ud fra en række kriterier. Disse kriterier omhandler overordnet skolernes engagement i PALS-programmet, heriblandt at skolerne på forhånd havde formuleret eksplicitte mål om at reducere adfærdsproblemer, at skolerne indvilgede i at deltage i aktiviteterne i PALS-programmet med mindst 80 pct. af personalet, og at skolelederen indvilgede i at tage del i programmet mv.

PALS-programmet forløber over en 3-årig periode og er overordnet en handlings- og færdighedsorienteret model, der sigter mod at styrke elevers kapacitet til at håndtere udfordringer. I PALS-programmet inddrages eleverne i tre forskellige grupper. De tre grupper er:

- Velfungerende elever enten uden eller med lav risiko for adfærdsproblemer
- Elever der har en moderat risiko for at udvikle adfærdsproblemer
- Elever i højrisikogruppen for at udvikle blivende adfærdsproblemer.

Efter eleverne er blevet matchet i de forskellige grupper, modtager de en indsats i overensstemmelse med det vurderede behov for gruppen. Langt størstedelen af eleverne tilhører den første gruppe uden eller med lav risiko for adfærdsproblemer. For denne gruppe igangsættes primært forebyggende foranstaltninger, såsom formulering af generelle regler vedrørende god opførsel i skolen, der skal forebygge, at mindre konflikter og problemer eskaleres. For eleverne i den anden gruppe indebærer indsatsen tiltag som støtte til adfærd, hjælp til faglige udfordringer samt mentorordninger kombineret med træning af sociale færdigheder. For eleverne i den tredje gruppe igangsættes mere omfattende og intensive indsatser, der retter sig mod pågældende elev, forældre og/eller lærere.

Programmet indebærer overordnet en række kerneelementer, der indebærer følgende elementer:

- Definition og etablering af forventninger til adfærd i skolen samt få mere håndfaste regler i relation til acceptabel adfærd, og i hvilke kontekster de gælder (fx klasselokalet, skolegården, gangarealer på skolen)
- Et program, der lærer eleverne, hvad positiv opførsel vil sige
- Implementering af et skolebaseret system, som tilskynder eleverne til at udvise positiv adfærd og problemløsning
- Etablering af et informationssystem, der registrerer, når elever afviger fra den accepterede adfærd
- Implementering af procedurer til at registrere elevernes adfærd samt flere-facetterede redskaber, såsom individuelle støtteplaner (*individual support plans*) og indsatser rettet mod elever i højrisikogruppen for at udvikle blivende adfærdsproblemer. Disse indsatser kan indebære individuel social kompetencetræning, træning af forældre (*parent management training*) og lærere.

Undervisningsmiljøet måles ved hjælp af spørgeskemaet **Classroom Climate Scale**, der udfyldes af både lærere og elever. Lærerdelen består af 14 items, mens elevdelen består af 22 items. Der gennemføres før- og eftermålinger, henholdsvis før implementeringen af programmet og 20 måneder efter programmets start. Der gennemføres en multivariansanalyse og en single-variationsanalyse af data.

Studiet indikerer en negativ udvikling i undervisningsmiljøet i både indsats- og kontrolgruppe, når før- og eftermålingerne af de lærerudfyldte spørgeskemaer sammenlignes. På basis af elevernes besvarelser kan der ikke påvises en effekt af PALS-programmet.

46. **The Preschool Curriculum Evaluation Research Consortium (individuelle forfattere ikke angivet): *Effects of Preschool Curriculum Programs on School Readiness. Report from the Preschool Curriculum Evaluation Research Initiative. NCER***

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: 2003-2005

Samlet evidensvægt: Høj

Rapporten indeholder effektevalueringer af fjorten førskole-undervisningsprogrammer (*preschool curricula*), som overordnet har til formål at øge skoleparatheden blandt førskolebørn i USA. Den samlede evaluering søger at svare på flere undersøgelsesspørgsmål, hvoraf følgende er relevante for nærværende kortlægning:

- Hvilken effekt har hvert af de 14 førskole-undervisningsprogrammer på førskolebørns læsefærdigheder, matematiske forståelse (*mathematical knowledge*), fonologiske opmærksomhed og sprogudvikling?
- Hvilken effekt har hvert af de 14 førskole-undervisningsprogrammer på kvaliteten af undervisningsmiljø og på lærer-barn interaktion? Sidstnævnte kan betragtes som delelement af undervisningsmiljøet.

Nogle førskole-undervisningsprogrammer i undersøgelsen er afprøvet i børnehaveklassen (*kindergarten*) såvel som i *pre-kindergarten*, som er en klasseværelsesbaseret indsats for børn under seks år. Andre er udelukkende afprøvet i børnehaveklassen eller *pre-kindergarten*. Dog skelnes der i rapporten ofte ikke mellem de to, da begge betragtes som førskoleprogrammer.

Undersøgelsen er tilrettelagt som et **randomiseret, kontrolleret eksperiment** med tilfældig udvælgelse til indsats- og kontrolgruppe med før- og eftermålinger. I alt indgår 2.911 børn fordelt på 208 førskoletilbud (dvs. enten børnehaveklasser eller *pre-kindergarten* som defineret ovenfor). I hver devaluering indgår mindst ti klasser eller førskoleprogrammer svarende til i alt mindst 150 børn i indsats- og kontrolgruppe. På baggrund af de indsamlede data er der i alle devalueringer gennemført variansanalyse. Fordi de fjorten testede programmer såvel som kontrolprogrammer er forskellige, er der ikke foretaget sammenligninger på tværs af indsatser.

Flere forskellige redskaber er anvendt til at måle effekter af førskole-undervisningsprogrammerne. Kvalitet og organisering af undervisningsrummet måles med **Early Childhood Environment Rating Scale-revised**, mens lærer-barn-interaktion måles med **Arnett Caregiver Interaction Scale**. Tidlige læsefærdigheder måles med **Test of Early Reading Ability**, **Woodcock Johnson Letter Word Identification** og **Woodcock Johnson Spelling**. Fonologisk opmærksomhed måles med **Preschool Comprehensive Test of Phonological and Print Processing** og **Comprehensive Test of Phonological Processing for Kindergarten**. Sprogudvikling måles med **Peabody Picture Vocabulary Test** og **Test of Language Development**. Matematikforståelse måles med **Woodcock Johnson Applied Problems**, **Child Math Assessment-abbreviated Composite Score** samt **Building Blocks' Shape Composition Task**.

Undersøgelsen viser, at tre ud af 14 førskole-undervisningsprogrammer har en positiv effekt på undervisningsmiljøet. Et af disse programmer har ligeledes en positiv effekt på lærer-barn-interaktionen. Ingen af de programmer, som har en effekt på kvaliteten

af undervisningsmiljøet og/eller lærer-barn-interaktionen, har samtidig en effekt på elevernes faglige/kognitive udbytte (undersøgelsesspørgsmål 1). Førskole-undervisningsprogrammer, som kun har en effekt på faglig læring og udvikling og ikke på nogen aspekter af undervisningsmiljøet, rapporteres ikke her. De tre programmer, som har en effekt på kvaliteten af undervisningsmiljøet og/eller lærer-barn-interaktionen, præsenteres nedenfor.

Creative Curriculum er målrettet børn i aldersgruppen 3-5 år og adresserer fire udviklingsområder: socio-emotionel, fysisk, kognitiv og sproglig udvikling. Grundtanken i *Creative Curriculum* er, at børns udvikling på disse områder kan fremmes gennem fordybelse i forskellige interesseområder. Konkret inddeles klasseværelset i ti stationer, hvor børnene kan fordybe sig i følgende interesseområder:

- Byggeklodser
- Dramatisk leg¹²
- Legetøj og spil
- Kunst
- Bibliotek
- Opdagelse
- Sand og vand
- Musik og bevægelse
- Madlavning
- Computere.

Nogle aktiviteter kan foregå udenfor. Alle lærere i indsatsgruppen modtog over fire-fem undervisningsgange træning i at anvende *Creative Curriculum*. Træningen fokuserede på undervisningsplanlægning, lærer-barn-interaktion i forbindelse med faglig læring (*content learning*) og observationsbaseret bedømmelse af børns læring. Evalueringen viser, at *Creative Curriculum* har en positiv effekt på kvaliteten af det overordnede undervisningsmiljø, samt at pædagoger i indsatsgruppen både er mindre uengagerede i deres interaktion med børn og indgår i flere positive interaktioner med børn end pædagoger i kontrolgruppen. Det bør nævnes, at *Creative Curriculum* er afprøvet af to uafhængige forskningshold og med forskellige deltagere, men at kun et af holdene fandt en effekt på undervisningsmiljø og lærer-barn-interaktion.

Let's Begin with the Letter People er målrettet børn i *pre-kindergarten* og har som hovedformål at styrke børns bogstavkendskab, talte sprog samt fonologiske og fonetiske opmærksomhed. Programmet integrerer tidlig læseundervisning med fagområderne (*topic areas*) videnskab, sundhed og sikkerhed, kunst, matematik, forholdsord/rumlig forståelse (*spatial concepts*) og musik samt motorisk udvikling. Konkret sker det gennem en opdeling af klasseværelset i stationer som fx maling, byggeklodser, drama og matematik. Undervisningsmaterialet består af *Letter People* – 28 sjove, oppustelige figurer, som hver repræsenterer et af alfabetets bogstaver, og hvis særegne karakteristika let associeres med bogstavets lyd. Alle lærere i indsatsgruppen modtog træning forud for implementeringen af programmet. Evalueringen af *Let's Begin with the Letter People* viser en positiv effekt på kvaliteten af undervisningsmiljøet, men ikke på lærer-barn-interaktionen.

Også *Literacy Express* har til formål at styrke børns tidlige læsekompetence. Undervisningen struktureres i forhold til temaer og foregår som lege og læseaktiviteter i større eller mindre grupper af børn, som udvikler sig med samme fart. Hvert tema inkluderer børnebøger, hvis handling og ordforråd er relevant i forbindelse med det pågældende tema. Individuel feedback er et vigtigt element i *Literacy Express*. Alle lærere i indsatsgruppen modtog tre dages træning i at implementere og anvende *Literacy Express* for-

¹² Dramatisk leg er én legetype, hvor det legende barn dramatiserer henholdsvis realistiske og urealistiske situationer og hændelser.

ud for implementeringen. Evalueringen viser, at programmet har en positiv effekt på kvaliteten af undervisningsmiljøet, men ikke på lærer-barn-interaktionen.

47. **Trickey, S.; & K. J. Topping: Collaborative Philosophical Enquiry for School Children: Socio-Emotional Effects at 11 to 12 Years**

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Skotland

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger, hvilken effekt en samarbejdsorienteret filosofisk tilgang (*collaborative philosophical enquiry*) har på elevers trivsel (*self-esteem*¹³). Den samarbejdsorienterede filosofiske tilgang er en undervisningsmetode, hvor læreren tager afsæt i en række digte eller historier med henblik på at tilskynde eleverne til at tænke mere kritisk og sammen finde frem til nye erkendelser.

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design**. Der indgår i alt otte skoleklasser med børn i alderen 11-12 år. 119 elever på fem af skolerne udgør indsatsgruppen, mens de resterende 52 elever på tre skoler fungerer som kontrolgruppe. Indsats- og kontrolgruppen matcher i vid udstrækning hinanden i forhold til størrelse og socioøkonomiske faktorer. Indsatsen foregår over en syv-måneders periode, hvor eleverne i indsatsgruppen modtager undervisning ud fra den samarbejdsorienterede filosofiske tilgang én time ugentligt.

Indsatsen indebærer, at lærerne følger nedenstående trin i hver session:

- Fokusering af øvelsen – eleverne forberedes til at begynde den pågældende session og tilskyndes til at slappe af og være til stede i nuet
- Relation til forrige uges session – genopfriske aktiviteterne i forrige uges session, som kan være afsæt for videreudvikling i pågældende session
- Stimulus – eleverne får læst dagens digt eller historie højt
- Gruppearbejde – eleverne diskuterer digtet/historien i små grupper. Herved får lærerne mulighed for at høre elevernes umiddelbare forståelse af digtet/historien
- Dialog – her opfordrer læreren eleverne til at fortælle om deres forståelse af digtet/historien, eleverne søger at argumentere for deres synspunkt ved brug af deres fornuft, eleverne lytter respektfuldt til hinanden, eleverne indikerer, hvorvidt de er enige/uenige i hinandens synspunkter, eleverne reflekterer over alternative synspunkter, og eleverne konstruerer en dybere forståelse (eller bedre løsning) via en længere dialog med hinanden, end det ville være muligt for den enkelte elev
- Afrunding – dette indebærer, at eleverne opfordres til at reflektere over diskussionerne i pågældende session og overveje, hvordan deres egen tænkning har ændret sig som følge af diskussionen
- Ugens tanke – indebærer et specifikt element fra dagens historie/digt, som eleverne har til opgave at søge at relatere til hverdagsituationer i deres eget liv.

Elevernes trivsel måles ved hjælp af spørgeskemaet **Myself-as-a-Learner Scale**, som består af 20 items, hvor eleverne vurderer sig selv ud fra en fempunktsskala. Der gennemføres før- og eftermålinger af elevernes trivsel, og data analyseres ved hjælp af sammenligning af før- og eftermålingerne inden for hver gruppe.

Undersøgelsen indikerer, at den samarbejdsorienterede filosofiske tilgang har en effekt på elevernes trivsel. Før- og eftermålingerne i kontrolgruppen, der ikke har været udsat for nogen indsatsen, indikerer ikke tilsvarende øget trivsel. Stigningen i trivsel for ind-

¹³ Elevernes 'self-esteem as a learner' fremfor et mere generelt trivselsmål.

satsgruppen er dog forholdsvis lille. Dertil indikerer undersøgelsen, at indsatsen har større effekt på piger end på drenge.

Studiet har en række metodiske begrænsninger. For det første er antallet af elever i kontrolgruppen en del lavere end i indsatsgruppen. Dertil beskrives det i studiet, at ændringer i trivsel ofte sker over en længere tidshorisont. Herved kunne studiet med fordel have været baseret på et longitudinelt design, da man med dette design netop følger en given indsats over en længere periode.

**48. van den Berg, Yvonne H. M.; Eliane Segers & Antonius H. N. Cillessen:
*Changing Peer Perceptions and Victimization through Classroom Arrangements: A Field Experiment***

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Holland

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekterne af en klasseledelsesstrategi på den sociale sammenhængskraft (*peer affiliations*) og undervisningsmiljø (*classroom climate*) i hollandske 5. og 6. klasser. Klasseledelsesstrategien indebærer, at elevernes siddepladser arrangeres på baggrund af elevernes sociale rangering af hinanden, således at elever, der vurderer hinanden meget negativt, placeres tættere på hinanden i klassen. Rationalet bag strategien er, at elever, der ikke i udgangspunktet kan lide hinanden, får mulighed for at udvikle positive relationer til hinanden ved at sidde sammen i klassen til daglig.

Undersøgelsen er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 651 elever fra 5. og 6. klasse. Eleverne er tilfældigt inddelt i en indsatsgruppe bestående af 253 elever, der fordeler sig på 11 klasser, og en kontrolgruppe bestående af 398 elever, der fordeler sig på 16 klasser. I indsatsgruppen får eleverne nye siddepladser baseret på elevernes besvarelse af et **sociometrisk instrument**, der belyser elevernes positive og negative vurderinger af klassekammeraterne på baggrund af en række parametre, såsom graden af prosocial adfærd, social accept og popularitet i klassen. De elever, der vurderer hinanden mest negativt, placeres tættest på hinanden i indsatsklasserne. Eleverne i kontrolgruppen bliver i indsatsperioden, som er 12-14 uger, siddende på deres normale pladser i klassen. Det sociometriske instrument belyser endvidere kvaliteten af undervisningsmiljøet. Effekterne af klasseledelsesstrategien afdækkes i studiet ved hjælp af variansanalyse samt hierarkiske, lineære modeller.

Analysen viser, at klasseledelsesstrategien påvirker elevernes relationer til hinanden positivt, således at elever, der vurderede hinanden negativt, før de nye siddepladser blev implementeret, i højere grad kan lide hinanden, efter de har siddet sammen i klassen. I kontrolgruppen forbliver elevernes vurderinger af hinanden stabile over hele perioden. Den positive effekt af klasseledelsesstrategien genfindes imidlertid kun delvist for det samlede undervisningsmiljø i indsatsklasserne, idet kun omfanget af mobning og social tilbageholdenhed blandt eleverne mindskes i løbet af indsatsperioden. Omfanget af prosocial adfærd, samarbejdsvillighed, social accept mv. blandt eleverne påvirkes tilsyneladende ikke af klasseledelsesstrategien, mens niveauet af små konflikter og mundhuggeri mellem eleverne stiger i de klasser, hvor klasseledelsesstrategien indføres.

49. Zafiropoulou, Maria & Chryssoula Karmba-Schina: *Applying Cognitive-Behavioral Interventions in Greek Mainstream School Settings: The Case of Learning Difficulties*

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Grækenland

År for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger trivselsmæssige og faglige effekter af et græsk skolebaseret projekt med fokus på kognitiv terapi, der målrettes elever i 2.- 4. klasse med indlæringsvanskeligheder (ADD, ADHD, ADHD mv.).

Undersøgelsen er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med to indsatsgrupper og to kontrolgrupper. Der er 30 elever i hver indsats- og kontrolgruppe, og eleverne er intentionelt fordelt i grupperne for at sikre sammenligneligheden på tværs.

I den første indsatsgruppe deltager eleverne i et selvhjælpsprogram, *The Psycho-Educational Intervention Programme* (PEIP), hvor eleverne lærer en række selvkontrols-, koncentrations- og problemløsningsteknikker på baggrund af en selvhjælpsmanual og med hjælp fra en psykolog. Manualen indeholder endvidere hjemmeopgaver, som eleverne kan lave sammen med deres forældre eller på egen hånd uden for skoletiden.

I den anden indsatsgruppe deltager eleverne i *Self-Instruction Training* (SIT), hvor eleverne lærer en række teknikker til at kontrollere egen (verbale og nonverbale) adfærd. Disse teknikker hjælper eleverne til at besvare fire spørgsmål, hver gang de stilles overfor en opgave:

- Hvad indeholder opgaven, og hvad kræver opgaven af mig?
- Hvad skal jeg gøre for at løse opgaven?
- Hvordan guider jeg mig selv igennem løsningen af opgaven?
- Hvornår har jeg løst opgaven?

Teknikkerne hjælper eleverne med at holde fokus på en given opgave, indtil de er færdige med den.

I begge indsatsgrupper modtager eleverne kognitiv terapi i en lektion ugentligt i 13 uger. I den første kontrolgruppe deltager eleverne ikke i kognitiv terapi, men derimod i ugentlige legebaserede sessioner med en af forskningsassistenterne, som er tilknyttet projektet. Kontrolgruppen er etableret for at undersøge, hvorvidt det påvirker elevernes koncentrationsevne at deltage i aktiviteter uden for den almindelige undervisning. Den sidste kontrolgruppe deltager i undervisningen som vanligt.

I studiet måles trivsel ved hjælp af **The Self-Esteem Inventory** (SEI), der bl.a. belyser elevernes selvværd (*self-worth*) og opfattelse af egne evner (*self-efficacy*). Derudover måles elevernes kognitive og faglige færdigheder ved hjælp af en række opgaver, der eksempelvis måler elevernes evne til at genkende geometriske former og elevernes generelle koncentrationsevne samt lærernes vurderinger af elevernes præstationer i læsning, skrivning og matematik. Eleverne testes før og efter implementeringen af programmet samt syv måneder efter, at de har modtaget kognitiv terapi. Der anvendes variansanalyse til at afdække de trivselsmæssige og faglige effekter af programmet. Analyserne indikerer, at begge indsatser har positive effekter på elevernes trivsel samt faglige og kognitive færdigheder. Eleverne, der deltager i de to programmer med fokus på kognitiv terapi, forbedrer således deres selvtillid betydeligt relativt til eleverne i kon-

trolgrupperne, ligesom elevernes evner i læsning, skrivning og matematik ifølge lærerne også højnes i løbet af indsatsperioden relativt til eleverne i kontrolgruppen. Effekterne fastholdes over tid og kan således også identificeres syv måneder efter, at eleverne har modtaget kognitiv terapi. Yderligere analyser indikerer, at effekten af selvhjælpsprogrammet (PEIP) på elevernes trivsel samt kognitive og faglige færdigheder er større end effekten af *Self-Instruction Training* (SIT). Endvidere fastholdes effekterne af selvhjælpsprogrammet også i længere tid relativt den anden indsats.